ARH Diss. B-25602

TRÜ Üldise Ajaloo Kateeder

NSV LIIT VÕITLUSES DEMOKRAATLIKU RAHU SÕLMIMISE EEST FASISTLIKU SAKSAMAA ENDISTE LIITLASTEGA

Diplomitöö

Ronimois, Marie

Tartu, 1952

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

S I S S E J U H A T U S

Teise Maailmasõja lõppemine tõi endaga kaasa põhjaliku muutuse rahvusvahelises olukorras. Demokraatia ja sotsialismi leer, mille eesotsas seisab NSV Liit, muutus peale sõda veel tugevamaks ja monoliitsemaks kui ta oli enne. Kapitalistlik süsteem sattus üldkriisi juba Esimese Maailmasõja ajal Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni teostumisega. Peale teist Maailmasõda see kriis süvenes tunduvalt.

V. I. Lenin , rääkides sõja muutusitekitavast tähtsusest, rõhutas,et "... sõda ise ei muuda seda suunda, millises areneb poliitika enne sõda, kuid kiirendab seda arengut".[1] Kui Esimese Maailmasõja ajal teostus imperialistliku ahela esimene murre ja 1/6 maailma territooriumil kehtestati nõukogude kord, siis Teine Maailmasõda viis kapitalistliku maailma veel sügavamale kriisile.[2]

Teise Maailmasõja tulemusena langesid reast välja rahvusvahelise fašistliku reaktsiooni peajõud- hitlerlik Saksamaa ja imperialistlik Jaapan, kelledele inglise- ameerika imperialistid oma püüdlustes hävitada NSV Liit, asetasid pealootused. Kaotusi kandis ja läks üle fašismivastaste jõudude leeri rida hitlerliku Saksamaa endisi liitlasi- Itaalia, Rumeenia,

---

1 Ленин , Сочинения том XIX , стр. 50

2 Ленин, Борьба двух направлении в международных отношениях М 1947. стр. 13

Ungari, Bulgaaria ja Soome. Niisugused maad nagu Rumeenia, Bulgaaria ja Ungari, vabastatud Nõukogude Armee poolt hitlerlikust türanniast, koos rea teiste Kesk -ja Edela-Euroopa maadega (Tšehhoslovakkia Poola, Albaania) astusid rahvademokraatlikule arenguteele, sotsialistliku ühiskonna ehitamise teele.

Juba Teise Maailmasõja käigus ilmnes, et fašismivastaste jõudude eneste hulgas- ühelt poolt NSV Liit ja teiselt poolt Ameerika Ühendriigid ning Inglismaa - on tõsiseid lahkarvamusi nii sõja eesmärkide kui ka sõjajärgse rahu kehtestamise kohta. NSV Liidu eesmärgiks oli likvideerida fašism, luua kogu maailmas demokraatlik kord ja võidelda uue sõja ohu vastu ning luua tingimused püsivaks rahuks ja rahvastevaheliseks sõpruseks.

Seltsimees Stalin juba oma ettekandes Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 27. aastapäeva puhul rääkis, et "Võita sõda Saksamaa vastu tähendab teostada suur ajalooline ülesanne. Ent sõjavõitmine ei tähenda veel rahvaste püsiva rahu ja kindla julgeoleku tagamist tulevikus. Ülesanne ei piirdu sellega, et sõda võita, vaid seisab ka selles, et teha võimatuks uue agressiooni ja uue sõja tekkimine kui mitte jäädavalt, siis vähemalt kestvaks ajavahemikuks".[3]

Ameerika ja Inglise imperialistidel olid Teises Maailmasõjas hoopis teised huvid. Peale Teist Maailmasõda tugevnes NSV Liidu mõju ja autoriteet rahvusvahelistes suhetes. Kasvas ka NSV Liidu moraalne autoriteet, sest viimane oli kogu Euroopa vabastaja fašistlikust ikkest.

---

[3] Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, viies väljaanne. Tallinn, 1946., lk. 133

Sõja tagajärjel toimus jõudude ümberpaigutamine demokraatia ja progressi kasuks mitte ainult Ida-Euroopas, vaid kogu maailmas. Kasvas ja arenes kommunistliku partei autoriteet ja mõju. Kartes NSV Liidu liigset tugevnemist, ameerika ja inglise imperialistid püüdsid peale Teist Maailmasõda vabaneda konkurentidest välisturgudel, sundida võidetud maadele peale imperialistlik rahu, nõrgestada NSV Liitu, kellele kuulus peamine panus agressorite purustamisel, ja kindlustada ameerika imperialistidele maailmavalitsemine. Nende kahe leeri, kahe vastandliku poliitilise suuna vaheline võitlus tähistas ka fašistliku Saksamaa endiste liitlaste rahulepingute ettevalmistamist ja sõlmimist.

FAŠISTLIKU SAKSAMAA ENDISTE
LIITLASMAADE LÜÜASAAMINE
TEISES MAAILMASÕJAS

Nagu teada, 1941.a. juunis tungis fašistlik Itaalia koos hitlerliku Saksamaaga NSV Liitu. Kuid sõda ei andnud Itaaliale soovitud tulemusi. Itaalia nõrgenes sõja ajal sõjaliselt, majanduslikult ja poliitiliselt ning sattus sõltuvusse Saksamaast. Saksa fašistid peremehitsesid Itaalias. Kuid rahva viha fašismi vastu kasvas. Rahvas pidas ebavõrdset võitlust Fašismiga , nõudis agressiivse sõja lõpetamist, nõudis vabadust ja sõltumatust, rahu ja sõprust NSV Liiduga.

Samal ajal kannatas maa majanduskriisi all. Mussolini valitsus ei tahtnudki olukorda parandada. Fašistliku režiimi krahh teostus 1943.a. seoses olukorraga Nõukogude -Saksa rindel. Pealõõgi Itaalia fašismile andis Nõukogude Armee.

Purustanud saksa sõjaväed Stalingradi all, Nõukogude relvastatud jõud hävitasid täielikult ka Itaalia sõjaväe. Nõukogude Armee pealetung 1942/43.a. talvel kutsus esile Itaalia rahva sõjavastase liikumise kasvu. Iseloomustades fašistliku agressorite bloki olukorda, seltsimees Stalin oma 1.mai 1943.a. käskkirjas kirjutas:

" Saksa-Itaalia fašistlik leer elab üle rasket kriisi ja seisab oma katastroofi eel!" [4]

Nõukogude Armee lõi juunis tagasi vaenlaste pealetungi Kurski suunas ja peale seda asus ise võimsale pealetungile.

---

[4] Stalin, NSVL Suurest Isamaasõjast 1946 lk. 82

" Kui lahing Stalingradi all - rääkis sm. Stalin- kuulutas ette saksa fašistliku armee loojangut, siis lahing Kurski all viis ta katastroofi lävele."[5]

Hitlerlaste armee purustamine Nõukogude -Saksa rindel tegi Itaalia sisepoliitilise olukorra veelgi keerulisemaks.Puhkesid suured rahva rahutused.

Kasutades olukorda, et seoses lahingutega Kurski piirkonnas hitlerlaste jõud olid koondatud Nõukogude-Saksa rindele inglise ja ameerika väed maandusid 10. juulil 1943.a. Sitsiilias.[6] Mussolini pöördus abisaamispalvetega Hitleri poole, kuid viimane, kandes isegi tohutuid kaotusi, ei omanud jõude oma vasalli toetamiseks.

Grupp fašistlikke peamehi, katsetades päästa fašistlikku režiimi otsustasid ohverdada Mussolini. 25.juulil 1943.a. Mussolini arreteeritigi ja valitsuse etteotsa sai kuninga agent marssal Badolo.[7]

Fašistliku režiimi asendamine mäiliselt demokraatlikuma valitsusega Itaalias oli kogu Mussolini avantüristliku poliitika tulemus. See oli suurimaks löögiks fašistlikule Saksamaale. Itaalia lahkumine fašistliku agressorite blokist vähendas hitlerliku Saksamaa sõjalist ja majanduslikku erikaalu ja kiirendas ta täielikku laostumist. Et Badolo Itaalia valitsuse etteotsa sai , ei tähendanud veel demokraatlikku, fašismivastast riigipööret. Mussolini fašistlik režiim pankrotiseerus, kuid

---

5 Stalin, NSVL Suurest Isamaasõjast - 1946.lk. 93

6 Андронников, ИТалия 1940- 1951 годов. М-1951, стр.6

7 Sealsamas

polnud veel purustatud. Säilus fašistlik riigiaparaat, fašistlik partei ja fašistlikud organisatsioonid. Poliitvangid polnud vanglaist vabastatud.

Badolo valitsus oli oma iseloomult reaktsiooniline, täiesti fašistlik. Samal ajal kui rahvas üksmeelselt nõudis Itaalia lahkumist sõjast ja liidu katkestamist Hitleriga, Badolo otsustas jätkata sõda hitlerliku Saksamaa poolel.

Peale Mussolini errumineku t itaalia rahvas ei katkestanud oma võitlust fašismi vastu. Kommunistlik ja sotsialistlik partei tulid põranda alt välja. Nende juhtimisel laienes fašismivastane liikumine. Reaktsioonilised jõud, omades tihedat sidet Ameerika Ühendriikide valitsevate imperialistlike ringkondadega, kogusid jõude revolutsioonilise liikumise purustamiseks.

1o. augustil 1943.a. algasid uued sõjavastased demonstratsioonid Milaanos. Demonstrandid tõrjusid tagasi politsei ja tõmbasid enda poole palju Milaano garnisoni sõdureid.[8]

Valitsevad ringkonnad, olles hirmul rahvaliikumise ees, pidid tegema järeleandmisi. Badolo valitsus otsustas fašistliku partei, fašistliku " parlamendi" ja palju fašistlikke organeid laiali saata, ning poliitvangid vabastada. Vanglatest, laagritest ja asumiselt tulid tagasi ja asusid viivitamatult tööle tuhanded kommunistliku partei aktivistid. Rahva ülestõusude ähvardusel ja täieliku Itaalia sõjajõudude hävimise tulemusena , püüdes säilitada võimu oma käes ja mitte lasta rahval võita, otsustasid Itaalia valitsevad ringkonnad alustada läbirääkimisi inglaste ja ameeriklaste sõjavägede ülemjuhatajatega Itaalia sõjast väljumise kohta. Nõukogude Armee edu sundis Itaalia valitsust

---

8 Андроников, стр. 8

tingimusteta kapituleeruma. Kapituleerumine toimus 3. septembril 1943.a. tingimustel, millega nõustusid NSV Liit, Inglismaa ja Ameerika Ühendriigid.[9] Kapitulatsiooniakt kuulutati välja 8. septembril.

Kirjutanud alla vaherahule, Badolo valitsus ja kuningas Viktor Emanuel viivitasid meelega sõjakuulutamist Saksamaale. Nad sõitsid Roomast maa lõunaossa, kus viibisid inglise-ameerika väed ja jätsid maa kõige otsustavamal momendil kaitseta. Kuninga reetlik eesmärk seisis selles, et mitte segada hitlerlasi Itaalia põhjapoolsete tööstusrajoonide okupeerimisel, mis olid haaratud fašismivastasest , demokraatlikust liikumisest ja saksa fašistide abil purustada see liikumine. Hitlerlik Saksamaa okupeeris Põhja- -ja Kesk-Itaalia ning suure osa Lõuna-Itaaliast ja valis siinse valitsuse juhiks Mussolini, kes oli vabastatud.

Itaalia saksa okupantidest vabastamise ürituse võttis enda kätte Itaalia rahvas. Rahvuslik- vabastusliku liikumise eesotsas seisis Itaalia kommunistlik partei.

13. oktoobril 1943.a. Badolo valitsus kuulutas Saksamaale sõja. 21. aprillil 1944.a. ta formeeris uue valitsuse, kuhu kuulusid enamdajad 6 parteist , kes kuulusid fašismivastasesse koalitsiooni.[2.1] Kuid ei Badolo valitsus ega sellele järgnenud Banomi valitsus ei lahendanud maa ees seisnud küsimusi. Nad keeldusid toetamast rahva demokraatlikke nõudmisi ja toetasid fašistlikke organisatsioone.

Inglise-ameerika sõjaväetegevus Itaalias saksa-itaalia fašistlike vägede vastu toimus äärmiselt aeglaselt.[10] Maandunud

---

9 Андроников, стр. 9

10 Андроников, стр. 13 - 14

Lõuna-Itaalias 1943.a. septembris , nad jõudsid alles 4.juujuunil 1944.a. Rooma , kus juures hitlerlased ei osutanud neile tõsist vastupanu ja loovutati Rooma võitlusteta.

Itaalia põhjaosas käis äge partisanisõda maa vabastamise eest saksa fašistlikest okupantidest. Parisanid vangistasid Mussolini ja teisi fašistlikke ninamehi, kes tahtsid end päästa põgenemisega Šveitsi.

25. aprillil 1945.a. nõukogude väed piirasid ümber ja 2. mail vabastasid täiesti Berliini. Tuleb märkida, et ka sõja otsustaval momendil inglise-ameerika sõjaväed Itaalias ei osutanud küllalt aktiivsust võitluses saksa-itaalia fašistlike vägede vastu. Nad asusid Põhja-Itaalia asustatud punktidesse peale nende punktide vabastamist saksa fašistlikest vägedest itaalia patrioodide poolt.

Pärast Põhja-Itaalia vabstamist kerkis üles Itaalia riigikorra küsimus. Itaalia kodanlus ja mõisnikud inglise-ameerika okupatsioonivõimude toetusel püüdsid säilitada monarhistlikku korda ja mitte lasta kuulutada vabariiki, mida aktiivselt nõudis rahva eesrindlikum osa.

2. juunil 1946.a. üldrahvaliku referendumi tulemusena Itaalia kuulutati vabariigiks.[11] Valitsuse etteotsa sai de Gasper.

3. septembril 1940.aastal Karol II kutsus Hitleri survel võimu juurde kindral Antonescu, kes oli seotud Rumeenia kõige reaktsioonilisema ringkondadega.[12] 4. septembril 1940. aastal Karol II oli sunnitud loobuma neist eesõigustest, mida ta sai

---

11 Шаров. Что произошло в Италии. М. 1948 стр. 4.

12 История Румынии. М 1950 стр. 581.

konstitutsiooni alusel ja sõitma maalt välja. Antonescu sai faktiliseks maa valitsejaks. Ta hävitas viimased demokraatlike vabaduste jäänused ja lõi fašistliku režiimi. 4. detsembril 1940.a. Antonescu valitsus kirjutas Berliinis alla majanduslikule lepingule, mille alusel kogu Rumeenia majandus oli allutatud Saksamaa huvidele. Antonescu kutsel saabusid Rumeeniasse saksa väed, et kindlustada tema poolt loodud režiimi. 1940.aasta oktoobris oli Rumeenia faktiliselt vallutatud saksa " instruktorite" poolt.

23. novembril 1940.aastal Antonescu kirjutas alla Rumeenia ühinemispaktile Saksa Itaalia ja Jaapaniga.[13] 1941.a. kevadel oli Rumeenias tohutult saksa sõjaväge. Hiljem koostöös fašistliku Bulgaaria valitsusega need väed ületasid Doonau, tungisid Bulgaariasse ja sealt suundusid Jugoslaaviasse ja Kreekasse. Hiljem nad saadeti NSV Liidu piirile.

11. juunil 1941.aastal Antonescu, Hitleri ja Ribbentropi kohtumise ajal konkretiseeriti äraandlikud plaanid NSV Liidu vastu. Minnes üle hitlerliku Saksamaa poolele, Antonescu lootis, toetudes saksa võimsusele, haarata territooriume, mille ekspluateerimisel oleks rikastunud Rumeenia valitsev klass. Kuid üheaegselt ta tahtis teostada lööki maailma esimesele sotsialistlikule riigile, NSV Liidule.

22. juunil 1941.aastal Antonescu sõjaväed koos saksa vägedega tungisid NSV Liitu, kus nad kandsid tohutusuuri kaotusi. 1942-1943.aastate talvekampaanias purustati kogu Rumeenia armee.[14] 1944.a. Nõukogude Armee jätkas oma pealetungi, vabastas täielikult

---

13 История Румынии стр.535.

14 История Румынии стр.537.

oma territooriumi ja jätkas sõda rahvaste vabastamiseks fašismi ikkest. 1944.aasta märtsi lõpuks võidukas Nõukogude Armee jõudis Pruti jõeni.

12. aprillil 1944.aastal Nõukogude Valitsus esitas Rumeenia valitsusele vaherahu tingimused.[15] Seal nõuti saksa ja rumeenia sõjavägede koostööst loobumist. Rumeenia sõjaväed pidid koos Nõukogude Armeega taastama Rumeenia sõltumatuse ja iseseisvuse. Piiriks Rumeenia ja NSV Liidu vahele oleks jäänud 1940.a. piir. Tuli vabastada nõukogude ja liitlaste sõjavangid, anda võimalus nõukogude vägedele vabalt liikuda Rumeenia territooriumil, kui seda nõuab olukord.

Antonescu valitsus lükkas need tingimused tagasi. Augusti lõpus alustas Nõukogude Armee pealetungi Rumeenia suunas. Sakslaste purustamise tulemusena nõukogude-saksa rinde lõunaosas oli likvideeritud ka Antonescu valitsus ja 23. augustil 1944. aastal moodustati uus valitsus.[16] See oli ajalooline pööre, mida teostas rumeenia rahvas. Ta murdis liidu hitlerliku Saksamaaga, tagandas Antonescu ja suunas relvad hitlerliku vägede vastu. 29.augustil nõukogude väed vabastasid Bukaresti, aga 12. septembril 1944.a. Nõukogude , Inglise ja Ameerika Ühendriikide valitsused kirjutasid Moskvas alla vaherahule Rumeeniaga.[17] Vaherahu peamisteks punktideks oli see, et Rumeenia pidi astuma sõtta hitlerliku Saksamaa ja Ungari vastu, taastama Nõukogude-Rumeenia 1940.a. piiri, ja tasuma kahjud , mis põhjustati NSV Liidule.

---

15 История Румынии, стр.539.

16 Лесаков.Румыния на пути к социализму.М1949, стр.12.

17 История Румынии ,стр.557.

Teise Maailmasõja algul Bulgaaria valitsus kuulutas end neutraalseks, kuid see vaid varjas koostööd hitlerliku Saksamaaga.[18] 1. märtsil 1941.a. kirjutas Bulgaaria peaminister Bogdan Filov Viinis alla protokollile Bulgaaria ühinemise kohta agressiivse fašistliku blokiga ja andis nõusoleku saksa sõjavägede läbiviimiseks Bulgaariast. Kasutanud Bulgaaria soodsat strateegilist asendit, tungisid saksa sõjaväed Jugoslaaviasse ja Kreekasse. Bulgaaria kuulutas sõja Inglismaale ja Ameerika Ühendriikidele. Arvesse võttes Bulgaaria rahva meelsust, tema traditsioonilist sümpaatiat vene rahva vastu, valitsev klikk ei julgenud alustada avalikku sõda NSV Liidu vastu. Kuid Bulgaaria muudeti platsdarmiks sõja puhul NSV Liidu vastu ja võttis niiviisi faktiliselt sõjast osa.

Alates Teise Maailmasõja algusest saksa monopolistid olid tõelised Bulgaaria peremehed. Nad haarasid endi kätesse peaaegu kogu maa väliskaubanduse, suurimad tööstusettevõtted, pangad, looduslikud rikkused.

Bulgaaria rahvas ei leppinud kunagi mitterahvusliku, valitseva kliki reeturliku poliitikaga. Eriti laia ulatuse võttis rahvaliikumine fašistliku türannia vastu peale fašistliku Saksamaa reeturlikku kallaletungi NSV Liidule. Kommunistliku partei initsiatiivil ja juhtimisel loodi 1942.a. Isamaarinne. 1943.aasta algul, peale saksa vägede purustamist Stalingradi all, Bulgaarias laienes partisaniliikumine. Varsti ta haaras kogu maa. 1944.a. suvel partisaniridades oli juba enam kui 40 tuhat meest, keda toetas kogu maa rahvas.[19]

---

18. Константинов. Болгария во время и после второй мировой войны (1941-1949.г.) М1949, стр.3.

19 Константинов, стр.5

Vaatamata rahvuslik-vabastusliikumisele tähelepanuväärsele ulatusele, Bulgaaria vabastamine viidi võidukale lõpule tänu Nõukogude Armee sõjalistele saavutustele. 1944.a. suvel Nõukogude Armee purustas saksa jõugud Rumeenias ja jõudis välja Bulgaaria piirideni. Bulgaaria valitsus avaldas 26. augustil teadaande oma " täielikust neutraliteedist". See võte oli mõeldud selleks, et petta NSV Liitu oma valelike teadaannetega neutraliteedist ja seega päästa saksa sõjaväed, kes olid suletud Bulgaaria territooriumile, täielikust hävingust. Bagrjanovi valitsus Bulgaarias oli pankrotiseerunud ja pidi rahvamasside nõudel minema erru.[2o] 1. septembril 1944.aastal tema asendajaks sai Muravlevi valitsus, kes oli samuti valelik ja reetlik. 5. septembril kuulutas NSV Liit enese Bulgaariaga sõjaseisukorras olevaks.

Nõukogude väed vabastasid kiiresti Bulgaaria territooriumi. Kohalik bulgaaria elanikkond tervitas rõõmuga nõukogude sõdureid- oma vabastajaid fašistlikust ikkest. 9. septembril 1944.aastal kogu rahva ülestõusu abil, mis oli võimali tänu Nõukogude Armee võitudele , fašistlik võim murti lõplikult ja loodi esimene Bulgaaria rahvavalitsus- Isamaarinde valitsus. 9. septembril läks võim ekspluataatoritelt rahva suure enamuse- - linna ja maa töötajate kätte. 9. september tähistas Bulgaaria arengus ajaloolist pööret.

Pärast 9. septembri sündmusi kuulutas Bulgaaria sõja hitlerlikule Saksamaale. Uus valitsus võttis kindla kursi murdmatule sõprusele suure NSV Liiduga.

2o Константинов, стр.8.

28. oktoobril 1944.a. Moskvas kirjutati alla vaherahule ühelt poolt NSV Liidu, Inglismma ja Ameerika Ühendriikide, teiselt poolt Bulgaaria vahel.[21] Isamaarinde valitsus võitles fašistliku režiimi likvideerimise eest ja uue rahvademokraatliku korra kindlustamise eest. Kõik fašistlikud organisatsioonid keelati, vanglatest ja kontsentratsioonilaagritest vabastati kõik fašismivastased, tühistati kõik fašistlikud seadused.

Isamaarinde valitsus pööras peatähelepanu hitlerliku Saksamaa täielikule purustamisele, võitlusele õiglase, demokraatliku rahu eest. Loodi uus rahvademokraatlik armee, kes astus võitlusesse saksa röövvallutajate vastu.

Alustanud sõda Euroopas, fašistlik Saksamaa tõmbas varsti sinna ka Ungari. Koos saksa sõjavägedega tungis ungari sõjavägi Jugoslaaviasse ja okupeeris osa tema territooriumist. Vastupidi rahva huvidele fašistlik klikk tegi Ungari hitlerlikust avantüürist osavõtja. Kuritegelik liit Hitleriga, liitumine kurikuulsa fašistliku " teljega" ja niinimetatud " komiternivastase paktiga" tähendas Ungarile mitte ainult osavõtmist hitlerlikust blokist, vaid ennekõike oma rahvusliku iseseisvuse kaotamist.

Juunis 1941. aastal Ungari võttis osa hitlerlaste reetlikust kallaletungist NSV Liitu. Juba sõja esimestel aastatel Nõukogude Armee purustas Ungari paremad väed. Kui nõukogude väed, purustanud kaitsesõjas hitlerlikud diviisid, läks üle pealetungile ja hakkasid liginema Unagari piiridele, valitsevat klikki haaras hirm. Kuid ta jätkas reeturlikku sõda, mis oli tihedalt seotud fašistliku Saksamaaga. Nad ei lahkunud hitlerlaste leerist. Horty valitsus sondeeris küll pinda ameeriklaste juures ja veel 1941. aastal saatis Ameerika Ühendriikidesse ühe oma väiketalu-

21 Константинов, стр.31.

poegade partei liidri.[22] Peale seda ta nõustus nurisemata maa täieliku okupeerimisega sakslaste poolt. 19. märtsil 1944. aastal okupeeris Hitler Ungari täielikult.

1944. aasta oktoobris nõukogude väed, arendades pealetungi, murdsid läbi sakslaste kindlustusliinid Karpaatides ja astusid Ungari territooriumile. Sm. Stalin oma kõnes " Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 27. aastapäeval iseloomustas seda ajaloolist pealetungi:

" Käesoleva aasta oktoobris algas meie vägede üheksas löök Tisza ja Doonau vahel Ungari piirkonnas, mille eesmärgiks on Ungari sõda lõpetama sundida ja pöörata ta Saksamaa vastu."[23]

Valitsevatel ringkondadel Ungaris oli täiesti võimalik aidata purustada Saksamaad sõjaliselt, kuid nad ei teinud seda. Ungari oli viimaseks Saksamaa liitlaseks. Nähes olukorrast väljapääsmatust, Horty võttis ette valemanöövri ja deklaleeris 15. oktoobril 1944.aastal Ungari väljumist sõjast.[24] See manööver paljastati ja Horty valitsus läks erru, tema asemele sai Salaši- ühe fašistliku partei juht. Kuid nõukogude väed tungisid kiiresti edasi, vabastades Ungari fašistlikust türanniast.4. aprillil 1945.a. pühitses Ungari oma vabanemispäeva. Kerkis üles küsimus uue , demokraatliku võimu loomise suhtes pankrotiseerunud ja purustatud fašistliku režiimi asemele. Nii valitigi Ajutine Rahvakoosolek- kõrgeim Ungari seadusandlik organ, mis oli vaba fašistlikest elementidest. Uus valitsus kuulutas Saksamaale sõja.

20. jaanuaril 1945. aastal kirjutati Moskvas alla

---

22 Короткевич.Венгрия 1940-1949 годов.М-1950, стр.6.

23 Stalin , NSVL Suurest Isamaasõjast, lk. 128 — 129

24 Короткевич, стр.6.

vaherahule Ungariga. NSV Liit oli esimene riik, kes sõlmis uue, demokraatliku Ungariga sõpruse ja diplomaatilised suhted. Inglise ja Ameerika Ühendriikide imperialistid ei leppinud olukorraga Ungaris. Nad organiseerisid rühmitusi, kes olid seotud vabariigivastase lepinguga. Selle rühmituse paljastamine kutsus esile nootide vahetamise ühelt poolt NSV Liidu ja teiselt poolt Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa vahel. Kuid 31. augustiks 1947.aastal, millal toimusid parlamendi valimised, oli olukord täiesti muutunud.[25] Võidu nendel valimistel saavutas nelja demokraatliku partei blokk, saades 60,2 % kogu valijate häältest. Valimiste tulemusena muutus kommunistlik partei kõige tugevamaks parteiks parlamendis.

Soome valitsevate ringkondade lähenemine Saksamaale algas juba peale Esimest Maailmasõda. Eriti tähelepanuväärselt liginesid Soome Saksamaale 1939.aastal Hitleri kallaletungi ajal Poolale. Juba tollal oli selge, et Soome valitsevad ringkonnad soovivad liitu Saksamaaga ja muuta Soome sõjaplatsdarmiks NSV Liidu vastu. Niisuguses olukorras NSV Liidu ees seisis ülesanne kindlustada oma põhjapiir, mis asus tookord ainult 32 kilomeetrit Leningradist eemal.[26]

Püüdes rahulikult saavutada selle küsimuse lahendamist, Nõukogude valitsus esitas Soomele rida sõbralikke ettepanekuid sõlmida sõpruslepingud. Kuid Soome valitsus ei võtnud neid vastu. Soome valitsus, toetatuna välismaistest imperialistidest loobus NSV Liidu poolt esitatud sõpruslepingust, näidates sellega et oht Soome poolt NSV Liidule jääb püsima. Samuti lükkas Soome

25 Коротквич, стр.20

26 Рысаков. Советско-финляндские отношения. М1948, стр.8.

valitsus tagasi NSV Liidu ettepaneku vahetada Karjala maakitsusel teatud territooriumi Nõukogude Karjala vastu. See ettepanek oli NSV Liidule väga vajalik piiri kindlustamise eesmärgil. Kuigi Soome oleks oma Karjala maakitsuse territooriumi asemele saanud hoopis suurema maaala, ta loobus eellest.

Soome avalikult vaenuliku tegevuse tõttu NSV Liidu suhtes, mis avaldus reas piiririkkumistes ja provokatsioonilises käitumises Soome Nõukogude piiril, viimane oli sunnitud kuulutama sõda. 1939-1940 aastal puhkes Soome-NSV Liidu sõda. Selle sõja suuremad õhutajad olid inglise-prantsuse imperialistid, kes, selle asemel, et alustada sõda Saksamaa vastu, soovisid sõda NSV Liiduga. Kuid see imperialistide plaan nurjus täiesti. Sõjas Soome Armee purustati ja ta sunniti kapituleeruma.

Soome seisis lööduna NSV Liidu ees, kuid NSV Liit ei nõudnud Soomelt mingeid kontributsioone, mida oleks tingimata teinud ükskõik milline teine valitsus. NSV Liit piiras oma nõudeid miinimumini. Ta vaid kindlustas oma põhja-piiri. 1940.a. märtsis sõlmitud rahuleping demonstreeris Nõukogude Valitsuse rahuarmastust ja suuremeelsust.[27] See lõi rahuliku suhete arengu eeldused nimetatu maade vahel.

Kuid ka seekord Soome valitsevad ringkonnad ei soovinud kasutada võimalust arendada rahulikke suhteid NSV Liiduga. Nende poolt allakirjutatud rahuleping muutus varsti tühjaks paberilipakaks. Juba kohe peale rahulepingu sõlmimist Soome kodanlus alustas ettevalmistusi uueks sõjaks NSV Liiduga. Sõlminud hitlerliku Saksamaaga liidu, nad suunasid Soome hitlerliku avantüristliku poliitika teele. Nad tõukasid Soome rahva uude

---

27 Рысаков, стр.9.

sõtta NSV Liidu vastu.

Nagu teada, ka see sõda lõppes NSV Liidu täieliku võiduga. Kuid NSV Liit ei soovinud kasutada oma võitu selleks, et hävitada Soome riiklikku sõltumatust ja iseseisvust.

1944.aastal, vaherahutingimuste väljatöötamise ajal paljud rahvusvahelise rahu vaenlased Soomes endas väitsid, et NSV Liidu võit võib viia täielikule Soome riikliku iseseisvuse kaotamisele. Kuid elu ise kummutas selle alatu laimu. Soome, sõlminud NSV Liiduga vaherahu, kuulutas sõja hitlerlikule Saksamaale. Tänu NSV Liidu võitudele päästeti Soome riiklik iseseisvus. Ei olnud enam saladus, et hitlerlased oleksid võidu korral Soome muutnud oma aumaaks.

Nagu näeme, hitlerlikul Saksamaal oli Teise Maailmasõja algul rida liitlasi, kes teda abistasid võitluses NSV Liidu vastu. Kuid tänu Nõukogude Armee võidukale pealetungile, need maad vabstati fašistlikust ikkest ja suunati demokraatlikule arenguteele. Need maad mitte ainult ei lahkunud sõjast fašistliku Saksamaa poolel, vaid kuulutasid temale isegi sõja. Kohe peale Teise Maailmasõja lõppu kerkis üles nende maadega rahulepingute sõlmimise küsimus. Rahulepingute ettevalmistamine fašistliku Saksamaa endiste liitlastega pidi toimuma Välisministrite Nõukogu istungjärgul.

NSV LIIDU VÕITLUS DEMOKRAATLIKE RAHULEPINGUTE ETTEVALMISTAMISE EEST HITLERLIKU SAKSAMAA ENDISTE LIITLASTEGA VÄLISMINISTRITE NÕUKOGU ISTUNGJÄRKUDEL.

1945.a. 17. juulist kuni 2. augustini toimunud kolme valitseja Berliini konverentsil otsustati, et kogu rahulepingute ettevalmistav töö ja nende projektide koostamine pannakse Välisministrite Nõukogule.[28] Esmajärguliste ülesannete hulgas Berliini konverents tegi Välisministrite Nõukogule kohustuseks rahulepingute projektide koostamise hitlerliku Saksamaa endiste liitlastega- Itaaliaga, Rumeeniaga, Bulgaariaga, Ungariga ja Soomega. " Kolm valitsust peavad soovitavaks, et Itaalia, Bulgaaria, Soome, Ungari ja Rumeenia praegune ebanormaalne olukord lõpetatakse rahulepingute sõlmimisega."[29] Seejuures Välisministrite Nõukogust pidid osa võtma kolme maa esindajad-Välisministrite Nõukogu liikmed, kes kirjutasid alla vaherahu tingimustele.[30] Erand tehti Prantsusmaale, keda Itaalia rahulepingu arutamisel vaadati kui maad, kes kirjutas alla vaherahutingimustele.Rahulepingute ettevalmistuseks toimusid 1945.aasta septembrist kuni 1946.aasta juulini Välisministrite Nõukogu kolm istungjärku ja üks NSV Liidu, Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa ministrite nõupidamine.

Juba Välisministrite Nõukogu töö algusest peale ilmnes,

---

28 Teadaanne kolme riigi Berliini konverentsist " Rahva Hääl" nr.181 (793) 3. aug. 1945.a.

29 Teadaanne kolme riigi Berliini konverentsist " Rahva Hääl" nr. 181 (793) 3. aug. 1945.a.

30 Ивашин. Международное отношение и внешная политика СССР на заключительном этапе второй мировой войны. М-1951, стр.29.

endiste vaenlaste rahulepingute ettevalmistamisel, kaks täielikku vastandlikku meetodit: NSV Liidu demokraatlik ja Ameerika Ühendriikide ning Inglismaa imperialistlik meetod. Berliini konverentsi otsuste ja vaherahutingimuste alusel nõukogude delegatsioon võitles Välisministrite Nõukogu istungjärkudel järjekindlalt tõeliselt demokraatlike, võidetud maadega õiglaste rahulepingute ettevalmistuse eest, rahulepingute, mis kindlustaksid nendele maadele poliitilise , majandusliku ja rahvusliku iseseisvuse, nende demokraatliku arengu, püsiva ja kindla rahu rahvaste vahel.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid kaitsesid Välisministrite Nõukogu istungitel vastupidist suunda. Ignoreerides Berliini konverentsi otsuseid ja vaherahu tingimusi, nad tahtsid saavutada niisuguseid rahulepinguid Saksamaa endiste liitlastega, millised allutaksid need maad majanduslikult ja poliitiliselt inglise-ameerika imperialistidele, kindlustaksid Inglismaa ja Ameerika Ühendriikide strateegilisi positsioone nendes maades ja muudaksid nad kallaletungiplatsdarmiks NSV Liidule.

See inglise-ameerika bloki joon avaldus väga selgesti juba Välisministrite Nõukogu viie suurriigi- NSV Liidu, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Hiina- esimesel istungjärgul, mis toimus Londonis 11. septembrist kuni 2. oktoobrini 1945. aastal.[31]

Välisministrite Nõukogu Londoni istungjärgul Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid astusid välja Berliini konverentsil vastuvõetud võidetud maade rahulepingute väljatööta-

---

31 Большая Советская Энциклопедия. Союз Советских Социалистических Республик. стр. 734.

mise korra vastu. Nad nõudsid kindlasti, et rahulepingute ettevalmistamisest võtaksid osa mitte ainult need riigid, kes kirjutasid alla vaherahutingimustele(NSVL, Ameerika Ühendriigid, Inglismaa), vaid ka teised maad.Byrnes jaBevin nõudsid näiteks, et Prantsusmaa ja Hiina, kes ei kuulutanudki Rumeeniale , Bulgaariale ja Ungarile sõda, lülitataks samuti nende maadega sõlmitavate rahulepingute ettevalmistamisse."[32] Nad nõudsid, et Ameerika Ühendriigid, kes sõja ajal kõikide vahenditega toetasid Mannerheimi fašistlikku režiimi, oleks ka Soome rahulepingu tingimuste väljatöötamisest osavõtja.

Püüdes põhjendada oma segamist Rumeenia, Bulgaaria ja Ungari siseasjadesse, Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonide juhid Byrnes ja Bevin tulid Välisministrite Nõukogu istungjärkudel välja vale ja väljamõeldistega nende maade arvel. Nad väitsid, nagu need riigid ei omakski demokraatlikke valitsusi, nagu neid valitsusi tuleks veel luua. Byrnes ja Bevin pretendeerisid sellele, et "demokraatlike" valitsuste moodustamine Rumeenias, Bulgaarias ja Ungaris kuuluks inglise[2] ja ameerika[1] imperialistidele.

Nõukogude delegatsioon astus väga otsustavalt välja Byrnesi ja Bevini laimu vastu rahvademokraatlike maade-Rumeenia, Bulgaaria ja Ungari-arvel ja näitas veenvalt, et inglise[2]-ameerika[1] imperialistide valelikud avaldused ei oma midagi ühist tõelise olukorraga.

" Rumeenias, Bulgaarias ja Ungaris",rääkis sm.Molotov, " on demokraatlikud valitsused, kes kasutavad nende maade

---

32 Välisministrite Nõukogu kommünikee " Rahva Hääl" nr. 235 (847) 5. okt. 1945.a.

rahvaste rõhuva enamiku usaldust. Meie arvame, et suur teene neile valitsustele on see, et nad lõid korra ja rahu nendes maades, mida ei olnud kuni demokraatlike valitsuste loomiseni, mis nüüd eksisteerivad"[33]

Nõudes Rumeenia, Bulgaaria ja Ungari rahvademokraatlike valitsuste muutmist, astudes välja Berliini konverentsi otsuste revideerimise eest, Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid ei nõustunud kooskõlastatud rahulepingute artiklitele allakirjutamisega. Ainult nõukogude delegatsioon jätkas kindlalt Berliini konverentsi otsuste toetamist rahulepingute ettevalmistamise korra kohta. Vaatamata lahkhelidele taotles Nõukogude delegatsioon seda, et Ministrite Nõukogu esimene istungjärk ei lõpeks tagajärjetult, vaid aitaks kaasa kolme riigi Berliini konverentsi otsuste täitmisele.[34] Seepärast tegi ta 2. oktoobril ettepaneku, mis oli suunatud ilmsikstulnud lahkhelide sõbralikule reguleerimisele. Esiteks tegi Nõukogude delegatsioon ettepaneku, et kirjutataks alla protokollidele kõigi Ministrite Nõukogu otsuste kohta, milles on saavutatud kokkulepe. Säärase ettepaneku vastuvõtmine oleks täpselt näidanud, missugustes küsimustes saavutati Ministrite Nõukogus kokkulepe. See oleks loonud sõbraliku õhkkonna ülejäänud küsimuste otsustamiseks. Kuid teised ministrid ei nõustunud Nõukogude delegatsiooni ettepanekuga ja Ministrite Nõukogu esimene istungjärk lõppes ühtki otsust vastu võtmata. See näitas kujukalt inglise-ameerika bloki krahhi paratamatust nende

---

33 "Правда" от 20.сентября.1945.г.

34 Välisministrite Nõukogu Kommünikee " Rahva Hääl" nr.234 (846) 4. okt. 1945.a.

katsete juures ignoreerida varem kooskõlastatud otsuste vastuvõtmist ja diktaatorliku poliitika läbiviimist NSV Liidu suhtes.

Erinevalt viie riigi Välisministrite Nõukogu Londoni istungjärgust NSV Liidu, Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa välisministrite nõupidamine, mis toimus Moskvas 11-26.detsembrini,[35] lõppes edukalt. Sellel istungjärgul võeti vastu Nõukogude delegatsiooni ettepanek Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soome rahulepingute koostamise korra kohta. Maailma progressiivsete , demokraatlike jõudude survel Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa olid sunnitud nõustuma NSV Liidu ettepanekutega, mis olid üles kerkinud juba Välisministrite Nõukogu Londoni istungjärgul.

Moskva nõupidamisel otsustati, et rahulepingute projektide ettevalmistamisest hitleriku Saksamaa endiste liitlaste kohta võtavad osa riigid, kes kirjutasid alla vaherahule. " Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soomega sõlmitavate rahulepingute koostamisest Välisministrite Nõukogu poolt võtavad osa ainult need nõukogude liikmed, kes on või keda Berliini konverentsil Välisministrite Nõukogu asutamise kohta vastuvõetud kokkuleppe tingimuste kohaselt lõpetakse kapitulatsioonitingimustele allakirjutanud poolteks![36]

Itaaliaga sõlmitava rahulepingu tingimused töötasid välja NSV Liit, Inglismaa, Ameerika Ühendriigid ja Prantsusmaa. Rahulepingute projektide väljatöötamine Rumeenia, Bulgaaria ja Ungari jaoks usaldati NSV Liidule, Ameerika Ühendriikidele ja

---

35 Б.С.Э, стр.734.

36 Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soomega sõlmitavate rahulepingute ettevalmistamisest " Rahva Hääl" nr. 3o2 (914) 26. dets. 1945.a.

Inglismaale. Soomega sõlmitava rahulepingu tingimused pidid välja töötama NSV Liit ja Inglismaa.

Välisministrite Nõukogu Moskva istungjärgul otsustati, et kui Välisministrite Nõukogu lõpetab rahulepingute projektide ettevalmistuse, kutsutakse kokku 21 riigi rahukonverents.

" Kui kõigi nende projektide ettevalmistus on lõppenud, kutsub nõukogu kokku konverentsi Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soomega sõlmitavate rahulepingute arutamiseks. Konverents koosneb viiest Välisministrite Nõukogu liikmest ning kõigist Ühinenud Rahvuste liikmeist, kes võtsid osa sõjast vaenlasriikide vastu Euroopas oma oluliste sõjaliste kontingentidega."[37] Konverents pidi toimuma mitte hiljem kui 1.mail 1946.aastal.

Vastavalt kolme ministri Moskva nõupidamise otsustele leidsid aset kaks Välisministrite Nõukogu istungjärku - 25. aprillist 16. maini ja 15. juunist 12. juulini 1946.aastal.

Esimese Välisministrite Nõukogu Pariisi istungjärgu töö alguseks laimukampaania NSV Liidu aadressil teravnes järsult. Inglise-ameerika imperialistid tahtsid teostada NSV Liidu suhtes dikteerimispoliitikat ja viia dikteerimispoliitika kuni sõja ettevalmistuseni NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu.

See dikteerimispoliitika NSV Liidu suhtes oli Välisministrite Nõukogu Pariisi istungjärkudel välja kuulutatud Churcilli, Byrnes'i ja Bevin sõprade ja pooldajate poolt.

Vaatamata kolme ministri Moskva nõupidamiste otsustele,

---

37 Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria ja Soomega sõlmitavate rahulepingute ettevalmistamisest " Rahva Hääl" nr. 305 (917) 29. dets. 1945.a.

mis kutsus ettenägelikult kokku konverentsi rahulepingute arutamiseks peatselt peale seda, kui lõpetatakse nende projektide kooskõlastamised, kui on saavutatud hädavajalik kokkulepe maade vahel kes on vastutavad nende koostamise eest, Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid taotlesid jätta kooskõlastamata küsimused arutamiseks 21 riigi rahukonveretsile. Niisugune inglise-ameerika ettepanek lähtus neist lootustest, et konverentsil "hääletusmasina"[38] abil siduda NSV Liit otsustega, mis käivad NSV Liidu ja teiste demokraatlike riikide huvide vastu.

Nõukogude delegatsioon lükkas otsustavalt tagasi inglise-ameerika riikide delegatsioonide kohmakad mahhinatsioonid. Kestva võitluse tulemusena, mis toimus Pariisi istungjärkudel, rahulepingute ettevalmistus Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soome jaoks, mille eest peamiselt vastutas NSV Liit, territoriaalseis, sõjaväe piiramise ja poliitilistes küsimustes, suuremalt osalt lõpetati.

Kooskõlastamata jäid rahulepingute kõige tähtsamad majanduslikud artiklid, mis kutsusid esile järgneval Pariisi rahukonverentsil kõige ägedamaid vaidlusi.

Suurimat raskust valmistas Itaalia rahulepingu projekti väljatöötamine. Juba Välisministrite Nõukogu töö algusest peale ilmnesid tõsised lahkhelid reparatsioonide, endiste Itaalia asumaade, Itaalia-Jugoslaavia piiri ja Triesti saatuse ja ka poliitilise korra küsimustes.

Tuntud on fakt, et fašistliku Itaalia sõjaväed,

---

38 Mehhaanilise enamuse loomine.

tungides koos hitlerlike jõukudega NSV Liitu, tekitasid talle hiiglasuuri kaotusi. Kuid NSV Liit, arvestades seda, et Itaalia rahvas pööras fašismile selja ja Teise Maailmasõja lõpuaastail võttis osa sõjast hitlerliku Saksamaa vastu, piiras oma nõudmisi reparatsioonile Itaalia vastu 100 miljoni dollarile, mis on vaid 1/25 tegelikust kahjudest, mida tekitasid fašistliku Itaalia väed NSV Liidule."[39]

NSV Liidu nõudmine kahjude osalise tasumise kohta tulenes agressiooni all kannatanud maade huvide õiglasest arvestusest, sest neil mail oli vaja kindlustada püsivat rahu.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid leidsid vastuväiteid NSV Liidu õiglaste reparatsioonipretensioonide vastu. Inlise-ameerika reaktsiooniline ajakirjandus püüdis NSV Liidu minimaalset, õiglast reparatsioonipretensiooni kujutada kui " takistust" Itaalia majanduse teravnemisele.

Inglise-ameerika bloki delegatsioonid seisid sellele ägedalt vastu, et reparatsioonid NSV Liidule suuremas osas tasutakse ~~jõuksva~~ Itaalia tööstusproduktsioonist. Püüdes kummutada seda NSV Liidu õiglast nõuet, mis annab suurt kasu Itaalia tööstusele, mis vajab tellimisi, imperialistid tõid esile kümneid väljamõeldud " argumente" oma seisukohtade tõestamiseks.

Et vähendada miinimumini NSV Liidu reparatsioone, Ameerika Ühendriikide delegatsioon tegi ettepaneku arvestada NSV Liidu reparatsiooni summasse sõjalaevade väärtus, mida nad NSV Liidule ette määrasid Itaalia trofeedest.[40]

---

[39] Вышинский. Вопросы международного права и международной политики М 1949 стр.25.

[40] Зайкин, стр.9.

See ettepanek oli otseses vastuolus varem vastuvõetud rahvusvaheliste kokkulepetega. Veel kolme valitseja Berliini konverentsil otsustati, et vaenlase sõja-merelaevastik tuleb lugeda trofeede hulka ja ei tule arvestada reparatsioonide hulka.

Püüdes NSV Liitu sundida loobuma oma õiglastest reparatsioonitaotlustest Itaalia suhtes ja dikteerida NSV Liidule oma tahet, Ameerika Ühendriigid lasid käiku oma aatomi " diplomaatia".[41]

1. juulil 1946. aastal Välisministrite Nõukogu reparatsiooniküsimuste arutamise ajal Bikini atolli rajoonis, mis asub Vaikses ookeanis, võeti ette aatomipommi katsetamine. Selle katse ümber inglise- ameerika imperialistlik ajakirjandus tõstsid uskumatut kära. Nad lootsid, et aatomipommi lõhkemise tagajärjed võivad nelja välisministri konverentsi õhkkonda selgitada ja seletasid, et Itaalia reparatsioonide suurus on veel suur küsimärk ja oleneb aatomienergiast.

Kõik need katsed hirmutada NSV Liitu lõppesid krahhiga. Nõukogude delegatsioon kaitses järjekindlalt NSV Liidu õiglasi reparatsiooninõudeid, kaitses varem vastuvõetud kooskõlastatud otsuseid.

Pärast kestvaid võitlusi saavutati kokkulepe, mis baseerus peamiselt Nõukogude delegatsiooni ettepanekuil. Reparatsioonisumma Itaalialt NSV Liidu kasuks määrati kindlaks 100 miljonile dollarile.[42] See pidi makstama enamuses tööstuskaupades.

---

42 " Nelja konverentsi ümber" Rahva Hääl nr. 158(1076) 7. juuli 1946. a.
41 " Nelja konverentsi ümber" Rahva Hääl nr. 111 (1028) 14. mai 1948. a.

" See summa tuleb katta Ungaris, Rumeenias ja Bulgaarias olevate Itaalia aktivate arvel, mis NSV Liit saab kätte kohe pärast rahulepingu jõustumist, Itaalia sõjatehaste teatava osa sisseseadete arvel ja lõpuks Itaalia tööstuse jooksva toodangu arvel igaaastaste saadetiste näol teatad arvu aastate jooksul."[43]

Nii Välisministrite Nõukogu Londoni kui ka Pariisi istungjärgul kutsus esile ägedaid vaidlusi ja tõsiseid lahkarvamusi Itaalia endiste asumaade -Kürenaika, Tripolitaania, Eritrea ja Itaalia Somaalimaa- saatuse arutamine. Selle küsimuse lahendamisel lähtus nõukogude delegatsioon vajadusest luua neile territooriumidele enam-vähem soodsad tingimused vabaks rahvuslikuks arenguks ja nende territooriumide riikliku sõltumatuse saavutamiseks. Nõukogude delegatsiooni poolt esitatud projekti kohaselt tuli kõigile Itaalia neljale endisele asumaale luua lo aastaks kahe riigi-ühe suurriigi ja Itaalia- kollektiivne eestkoste.[44] Nimetatud suurriik saaks õiguse nimetada administraatori, aga Itaalia saaks õiguse nimetada tema asetäitja. Nõukogude projekti kohaselt tuleks administraatori abistamiseks luua igas endises asumaas Konsultatiivnõukogu, mis koosneks viiest liikmest. Nendest viiest liikmest kolm oleksid kolme ülejäänud suure liitlasriigi ja kaks kohaliku elanikkonna esindajad.

Eestkoste Tripolitaaniale kuuluks nõukogude delegatsiooni projekti kohaselt NSV Liidule ja Itaaliale. Konsul-

---

43 " Nelja konverentsi ümber "Rahva Hääl" nr. 157 (1o75) 6.juuni 1946.a.

44 Зайкин. Борьба СССРза демократические мирные договоры со странами ,бывшие союзниками гитлеровской Германии.М1949,стр.9

tatiivnõukokku kuuluksid seega Ameerika Ühendriigid, Inglismaa ja Prantsusmaa. Ülalpoolmainitud ettepanekud erinesid põhjalikult inglise-ameerika bloki plaanidest, mille alusel nad taotlesid Aafrika piiramatut valitsemist. Vastukaaluks nõukogude projektile inglise delegatsioon , toetatuna Ameerika Ühendriikide delegatsioonist, esitas oma projekti, mille alusel peaaegu kõik Itaalia endised kolooniad pidid faktiliselt minema Inglismaa ja Ameerika Ühendriikide kontrolli alla. Inglise projekt nägi ette Liibüale, mis koosneb Tripolitaaniast ja Kürenaikast-" iseseisvuse" väljakuulutamise. Kuid aega, mille jooksul" iseseisvus" pidi välja kuulutatama, polnud kindlaks määratud. Peale selle neile territooriumidele kavatseti määramatuks ajaks jätta inglise-ameerika sõjaväed ja säilitada inglise-ameerika sõja-õhujõudude ja sõjamereväe baasid. Vastavalt inglise projektile pidi Itaalia Somaalimaa ühendatama Briti Somaalimaaga ja osa Etioopia territooriumiga " ühendatud" või" Suureks Somaalimaaks", milline pidi samuti alluma Inglise eestkostele.Niisiis inglise projekt endiste Itaalia asumaade kohta nägi ette Inglismaa piiramatut" haldamist" mitte ainult Itaalia Somaalimaa üle, vaid ka osa Etioopia territooriumi üle. Inglise-ameerika imperialism lootis laiendada oma õigusi Põhja -ja Ida-Aafrikale, saades täielikuks peremeheks Tripolitaanias ja Kürenaikas, anastada Itaalia Somaalimaa ja osa Abessiinia territooriumist.

NSV Liidu delegatsioon võitles järjekindlalt ja visalt Itaalia endiste asumaade küsimuse demokraatliku ja õiglase lahendamise eest ja astus inglise- ameerika imperialistide ekspansionistlike plaanide vastu. Püüdes kiiresti saavutada kokku-

lepet Itaalia endiste asumaade suhtes, nõukogude delegatsioon andis 10.mail 1946.a. oma nõusoleku kõikide endiste Itaalia asumaade ülemineku kohta Itaalia halduse alla.[45] See nõukogude ettepanek leidis algul toetust Ameerika delegatsiooni poolt, kuid juba järgmisel istungil viimane ütles lahti sellest positsioonist, toetudes sellele,et selle NSV Liidu ettepanekuga ei olnud nõus Inglismaa. Niimoodi Itaalia endiste asumaade küsimuse otsustamine aeti Välisministrite Nõukogu Pariisi istungjärgul inglise-ameerika bloki poolt nurja.

Ägedaid ja kauakestvaid vaidlusi Välisministrite Nõukogu istungitel kutsus esile Itaalia-Jugoslaavia piiri ja Triesti linna saatuse küsimus.

Ainult nõukogude delegatsioon toetas neis küsimustes Jugoslaaviat. Ta nõudis, et kogu Julia maakonna slaavlastega asustatud territoorium koos tähtsa Aadria mere sadama Triestiga antaks üle Jugoslaaviale. Kuid niisugune õiglane küsimuse lahendamine leidis otsustavat vastupanu Ameerika Ühendriikide , Inglismaa ja Prantsusmaa imperialistide poolt.

Nimetatud maade delegatsioonid tõid esile oma seisukohad Itaalia-Jugoslaavia piiri suhtes. Nad tegid ettepaneku jagada Julia maakond kahte ossa-ida ja läänеossa.[46] Seejuures koos läänеosaga-vastavalt Prantsusmaa ettepanekule, millega liitusid kiiresti Inglismaa ja Ameerika Ühendriikide delegatsioonid- Jugoslaaviast eraldati ka Triesti linn, mis on kogu Julia maakonna keskus. Julia maakonna läänеosa koos Triesti

---

45 " Nelja konverentsi ümber"Rahva Hääl nr. 146 (1064) 24.juuni 1946.a.

46 Молотов. Вопросы внешней политики.Речи и заявления(Москва) 1948,стр.41.

sadamaga Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa delegatsioonid soovisid üle anda Itaaliale, põhjendades oma ettepanekut sellega, et see territoorium on asustatud suuremalt osalt itaallastega ja et ta juba kauges minevikus kuulus Itaaliale.

Nõukogude delegatsioon oma reas veenvalt toodud näidetes paljastas selle inglaste ja ameeriklaste väljamõeldise ja näitas, et Julia maakond koos Triesti linnaga pole kunagi enne 1918.aastat kuulunud Itaaliale. Ta anti inglise-ja prantsuse imperialistide poolt Esimese Maailmasõja ajal kompensatsioonina Itaaliale tema ühinemise eest Entente'iga. Samuti tõestas nõukogude delegatsioon, et kogu Julia maakonna territoorium pole asustatud itaallastega , vaid sloveenide ja kroaatidega ja on seetõttu sõlaavi territoorium. Nõukogude delegatsiooni väidete aluseks olid austerlaste poolt 1910.a. teostatud rahvaloenduse andmed, mis näitasid, et Julia maakonna territooriumil elas 463 tuhat slaavlasest elanikku, kusjuures elanikkonna koguarv oli 795 tuhat.[47] Seega selle maakonna slaavlastest elanikkond moodustas 60% üldisest elaniku arvust, kuna itaalia elanikkonna protsent kogu Julia maakonnas koos Triesti linnaga oli vaid 40.

Need andmed Julia maakonna elaniku etnilise koosseisu kohta , mis toodi nõukogude delegatsiooni poolt, näitasid Inglismaa, Prantsusmaa ja Ameerika Ühendriikide delegatsioonide valelikkust.

---

47 Кожевников. Творческая роль СССР в спроведливом разрешении териториальных вопросов . Ученого записки.Выпуск 3. М.1949, стр.44.

Nõukogude delegatsioon nõudis, et Triesti linn koos Julia maakonnaga antaks üle Jugoslaaviale sellepärast, et ta on Jugoslaaviale peamine ja ainukene sadam, millel on riiklik tähtsus, kuna Itaaliale on Triest vaid üks tema paljudest suurtest sadamatest.[48]

Vaatamata nõukogude delegatsiooni põhjendatud ettepanekuile ja vastuvaidlematule Jugoslaavia õigusele ühendada temaga kogu Julia maakond koos Triesti linnaga, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa delegatsioonid astusid nende ettepanekute vastu välja.

Püüdes selles küsimuses saavutada kokkulepet ja seejuures kaitsta Jugoslaavia rahva õigusi, nõukogude delegatsioon esitas uue Julia maakonna ja Triesti linna küsimuse otsustamise projekti, mille alusel ta soovitas Triesti rajoonist ja vaidlusalusest Julia maakonnast moodustada autonoomse oblasti.[49] See oblast pidi eksisteerima statuudi alusel, mis oleks koostatud nelja liitlasriigi poolt. Neil riikidel lasus vastutus nimetatud statuudi elluviimise eest. Autonoomse oblasti seadusandlik võim, nõukogude projekti kohaselt pidi kuuluma parlamendile, kes pidi valitama demokraatlikel alustel kogu oblasti elanike poolt. Täidesaatev võim anti kubernerile, kelle nimetas Jugoslaavia rahvas. Ka need nõukogude delegatsiooni ettepanekud, mis andsid tunnistust tähelepanuväärseist NSV Liidu järeleandmistest, et saavutada kooskõlastatud otsuseid, ei leidnud inglise ja ameerika imperialistide bloki poolt

---

48 Вышинский, стр.46.

49 " Nelja konverentsi ümber" Rahva Hääl 55(1073) 4. juulil 1946. a.

mingisugust toetust.

Kuid ka Ameerika Ühendriikide , Inglismaa ja Prantsusmaa delegatsioonide ettepanekud anda Julia maakonna läänеosa koos Triesti linnaga üle Itaaliale ei võetud nõukogude delegatsiooni ägeda vastuseisu tõttu vastu.

NSV Liit peale pikki diskussioone, soovides õiglast Julia maakonna andmist koos Triestiga Jugoslaaviale ja samal ajal püüdes saavutada kooskõlastatud otsuseid, nõustus Prantsuse ettepanekuga.[50] See nägi ette Triesti linna internatsionaliseerimist ja selle juurde territooriumi andmist ning seega " Triesti vaba territooriumi " loomist. Seda ettepanekut toetasid kõik delegatsioonid. NSV Liit nõustus Triesti territooriumi internatsionaliseerimisega sellel juhul, kui see kujuneb tõeliselt vabaks, neutraalseks territooriumiks ning seejuures arvestataks Jugoslaavia rahva elulisi huvisid. Nõukogude Liit esines kui järjekindel rahu eest võitleja, kui slaavlastest jugoslaavia rahva eluliste huvide tõeline kaitsja.

NSV Liit , nõudes kogu Julia maakonna üleandmist koos Triestiga slaavlastest jugoslaavia rahvale, võitles ajaloolise ebaõigluse likvideerimise eest, mis oli loodud peale Esimest Maailmasõda niinimetatud Versailles süsteemiga, millega jugoslaavia rahvas kaotas ammusest ajast temale kuulunud slaavi territooriumed.

Tito- Krdeli kodanlik-natsionalistlik klikk, reetes jugoslaavia rahva huve, "unustas" selle. See klikk oma vihas nõukogude rahva vastu püüdis eitada seda vastuvaidlematut fakti, et NSV Liit mitte ainult ei olnud jugoslaavia rahva vabastaja Itaalia-Saksa fašismist ja inglise-ameerika

[50] Зайкин, стр. 12.

kuritahtlikust kallaletungist Teise Maailmasõja ajal, vaid ka jugoslaavia huvide rahva tõeliseks kaitsjaks peale Teist Maailmasõda. Äraandlik Tito klikk läks isegi selleni, et kaldus avalikult inglise-ameerika imperialistide- jugoslaavia rahva õelamate vaenlaste — leeri.

Kaitstes jugoslaavia rahva õiglasi nõudlusi Triesti probleemi demokraatlike otsuste osas, nõukogude delegatsioon oli ka itaalia rahva sõltumatuse ainuke kaitsja. Ta astus otsustavalt paljude Inglismaa ja Ameerika Ühendriikide ettepanekute vastu välja, mis käsitlesid majanduslikke ja finantsküsimusi. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa eesmärgiks oli siduda Itaalia majanduslikus suhtes käsist ja jalust, ning muuta ta inglise-ameerika asumaaks.

" Ei saa vaadata Itaaliat", rääkis sm. Molotov, "või ükskõik millist teist sarnast maad kui asumaad, kus okupatsioonivalitsused peremehetsesid oma äranägemise järgi, mitte arvestades nende riikide rahvuslikke huvisid." [51]

Nõukogude delegatsioon astus välja Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa ettepanekute vastu luua Itaalia jaoks 18 kuu jooksul peale rahulepingu jõustumist niinimetatud " rahulepingu komisjon". Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa projekti kohaselt see komisjon pidi saama laiad volitused rahulepingu elluviimise kontrollimisel." Rahulepingu komisjoni" ülesannetes seisis nii täidesaatva kui ka kohtuvõimu organiseerimine, mis viiks Itaalia suveräänsuse piiramiselg,

---

[51] Молотов, стр.42.

allutades ta Ameerika Ühendriikidele ja Inglismaale kauaks ajaks ka peale okupatsioonivägede väljaviimist. Itaalia inglise-ameerika kapitali asumaaks muutmise pooldajad ei piiranud katseid orjastada teda majanduslikult ja siduda teda niinimetatud " rahulepingu komisjoniga",mis piiras Itaalia sõltumatust. Nad nõudsid, et Itaalia rahulepingusse tuuakse sisse artiklid, mis lubaksid ameerika ja inglise vägedel peale rahulepingu sõlmimist viibida Itaalias inglise-ammerika liiklemise kaitse ettekäändel Austriast.

Inglise-ameerika sõjavägede jätmine Itaaliasse määramatuks ajaks oleks asetanud Itaalia veel suuremasse sõltuvusse Ameerika Ühendriikidest ja Inglismaast. Nõukogude delegatsioon astus otsustavalt välja selle inglise-ameerika ekspansionistliku nõudluse vastu, mistõttu see otsus ei võetud ka Välisministrite Nõukogus vastu.

Nõukogude delegatsioon jäi visalt demokraatliku, õiglase Itaalia rahulepingu juurde. NSV Liit nõudis Itaalia riigi täielikku sõltumatust ja paljastas Ameerika Ühendriikide ning Inglismaa nõudluste imperialistlikku olemust.

Tõsised lahkhelid kerkisid Välisministrite Nõukogu töös kõnelemisaja ja rahukonverentsi õiguste otsustamisel.[52] Need lahkhelid väljendusid peamiselt rahukonverentsi peakomisjoni õiguste ja koosseisu kindlaksmääramisel.

Ameerika Ühendriikide , Inglismaa ja Prantsusmaa delegatsioonid nõudsid kindlasti, et rahukonverentsi peakomisjon moodustataks kõikide delegatsioonide juhtidest ja

---

52 " Nelja konverentsi ümber"Rahva Hääl nr. 160(1078) 10.juuli 1946.a.

tal oleks õigus esialgselt nõu pidada ja võtta vastu oma kinnistel nõupidamistel kõik otsused, mis pidid edasi minema lahtistele rahulepingu plenaaristungeile. Nõukogude delegatsioon ei nõustunud niisuguse rahukonverentsi töö korraga. NSV Liidu delegatsioon näitas, et see kord on vastuolus Moskva kolme välisministri nõupidamise otsustega, mis asetasid kogu soovituste esitamise töö rahulepingute projektide kohta rahukonverentsile, mis koosneks 21 riigi esindajaist, mitte mingeist komisjonidest.

Nõukogude delegatsioon näitas, et niisugune töö kord võiks kahjustada rahulepingute autoriteeti ja vähendada nende tähtsust.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa esindajad olid lõppude lõpuks sunnitud nõustuma sellega, et Peakomisjon moodustatakse mitte delegatsioonide juhtidest, vaid nende asendajaist.[53] Samuti Peakomisjoni otsused ei olnud konverentsi plenaaristungeile kohustuslikud ja Peakomisjoni ja kõigi teiste konverentsi komisjonide istungid, sealjuures ka plenaaristungid, toimusid avalikult.

Nõukogude delegatsioon saavutas rahulepingute soovituste vastuvõtukorra õiglase otsustamise. Määrati kindlaks, et rahukonverentsil võetakse vastu need ettepanekud mis saavad 2/3 osavõtjate häältest.

Niimoodi püsiva võitluse tagajärjel Nõukogude delegatsiooni jõupingutuste tulemusena Välisministrite Nõukogu

---

53 " Nelja konverentsi ümber" Rahva Hääl nr. 16o(1o78) 1o. juuli 1946.a.

saavutas tähelepanuväärseid tulemusi. Võeti vastu poliitilised, reparatsiooni puudutavad küsimused, sõjalised ja territoriaalsed artiklid, mis kuulusid Rumeenia, Ungari, Bulgaaria ja Soome rahulepinguisse. Saavutati ka kokkulepe reas Itaalia rahulepingut puudutavais küsimustes. Kokku lepiti rahulepingu protseduurireeglites. Kuid rida tähtsaid rahulepingu artikleid jäi kooskõlastamata.

Välisministrite Nõukogu otsustas rahulepingute projektide läbiarutamiseks kokku kutsuda rahukonverentsi. Selle kohaks määrati Pariis.

KAHE SUUNA VAHELINE VÕITLUS RAHVUSVAHELISTES KÜSIMUSTES PARIISI RAHUKONVERENTSIL.

Pariisi rahukonverents, mis avati 29. juulil 1946.aastal, kestis umbes 8o päeva ja lõpetas oma töö 15.oktoobril 1946.a.[54] Konverentsil oli esindatud 21 riiki. Viis suurriiki- NSV Liit, Ameerika Ühendriigid, Inglismaa, Prantsusmaa, Hiina, peale nende Austraalia, Belgia, Valge-Vene NSV, Brassiilia, Holland , Kreeka, India, Kanada, Uus-Meremaa, Norra, Poola, Ukraina NSV, Tšehhoslovakkia, Etioopia, Jugoslaavia ja Lõuna Aafrika Liit.[55]

Konverentsi ülesandeks oli läbi arutada Välisministrite Nõukogu poolt esitatud viie hitleriku Saksamaa endise liitlase rahulepingu projektid ja esitada oma soovitused Välisministrite Nõukogule lõplikuks rahulepingute tekstide koostamiseks. Nõukogude delegatsiooni nõudmisel viidi konverentsi töö kõigil etappidel ellu täielik avalikkus.[56] Inglismaa delegatsiooni ettepanek teostada alamkomisjonide ja rahukonverentsi komiteede istungid salaja , ei läinud läbi.

Rahukonverentsi töö täielik avalikkus kutsus esile Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistlike ringkondade rahulolematuse, sest see oli tõsisemaks takistuseks kulissidetaguste kokkulepete teostamisel.

Pariisi rahukonverentsil, samuti nagu Välisministrite Nõukogu istungjärkudel rahulepingute ettevalmistuse protsessides, põrkusid rahvusvahelise poliitika küsimustes

---

54 Зайкин.стр.15.

55 Rahukonverentsi eelpäeval " Rahva Hääl" nr.177(1o95) 3o.VI 1946.

56 Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr.179(1o97) 1.aug.1946.

kokku kaks vastandlikku suunda- demokraatlik suund eesotsas NSV Liiduga ja imperialistlik suund eesotsas Inglismaa ja Ameerika Ühendriikidega.

Demokraatliku suuna esindajad võitlesid demokraatlike , õiglaste rahulepingute kehtestamise eest maadega, kes olid hitleriku Saksamaa liitlased, suurte ja väikeste maade ja rahvaste iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustamise eest, kindla ja püsiva rahvusvahelise sõpruse eest. Imperialistliku, inglise-ameerika suuna esindajad taotlesid välispoliitikas võidetud maadele röövtingimuste pealesundimist, imperialistlikku rahu. Pariisi rahukonverentsil ilmnes täie teravusega nende kahe , täiesti vastuoluliste suundade võitlus.

Vaatamata Välisministrite Nõukogu kooskõlastatud otsuste olemasolule selle kohta, et kõik konverentsi otsused ja ettepanekud, kaasa arvatud ka protseduuriküsimuste otsustamine, võetakse vastu 2/3 häälteenamusega, Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid , hääletanud Välisministrite Nõukogus nende otsuste poolt, rahukonverentsil astusid viimaste vastu.[57] Nad nõudsid seda, et mitte ainult protseduuri ,vaid kõik ettepanekud ja otsused võetakse konverentsil vastu lihthäälteenamusega.

Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa oma rünnaku algul Välisministrite Nõukogu poolt kooskõlastatud protseduurireeglite otsustele ässitasid algul oma pooldajaid- Austraaliat, Hollandit, Lõuna-Aafrika Liitu. Need nõudsid loobumist koos-

---

57 Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr. 18o (1o98) 2. august 1946.a.

kõlastatud otsustest ja kodukorra vastuvõtmist, mille alusel kõik otsused võetaks vastu lihthäälteenamusega. Ka Inglise ja Ameerika Ühendriikide delegatsioonid ise ei viivitanud väljaastumisega Välisministrite Nõukogu poolt juba kooskõlastatud ja vastu võetud protseduurireeglite vastu. Juba esimestel konverentsi istungitel Inglismaa delegatsioon Ameerika Ühendriikide delegatsiooni toetusel tegi ettepaneku vastu võtta niisugune konverentsi kord, mille juures kõik konverentsi soovitused ja otsused võetaks vastu mitte ainult 2/3 häälteenamusega, vaid ka lihthäälteenamusega.[58]

Oli selge, et see oli vaid lihtne Austraalia, Lõuna-Aafrika Liidu ja Hollandi delegatsioonide ettepanekute kordamine vaid selle erinevusega, et siin tehti formaalselt võimalikuks ettepanekud vastu võtta 2/3 häälteenamusega. Nii ükskõik milline otsus või ettepanek, mis ei saa 2/3 häälteenamust, võidaks vastu võtta ka lihthäälteenamusega. Nõukogude delegatsioon astus otsustavalt välja selle järjekordse Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa reetliku varem vastuvõetud otsustest loobumise vastu.

Nõukogude delegatsiooni juht V.M. Molotov reas oma esinemistes konverentsil protseduurireeglite kohta tegi selgeks tõelised Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonide võitluse põhjused 2/3 häälteenamuse vastu. Seltsimees Molotov näitas, et need põhjused seisavad püüdes dikteerida NSV Liidule ja teistele demokraatliku leeri rii-

---

58 Pariisi rahukonverentsil "Rahva Hääl" nr. 184 (1102) 7. august 1946.a.

kidele oma tahet. Ees seisid veel rahulepingute sõlmimine Saksamaa ja Jaapaniga. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid püüdsid iga hinna eest saavutada endile juba müüd kasulikke protseduurireegleid, et juba hoopis suuremate riikide rahulepingute sõlmimisel läbi viia oma anastuslikke plaane.

On teada, et Pariisi rahukonverentsil oli esindatud 21 riiki. Kuid neid riike, kes kannatasid otseselt hitlerliku Saksamaa ja ta endiste liitlaste sõjavägede kallaletungide all, oli konverentsil 9- NSV Liit, Valge-Vene NSV, Ukraina NSV, Tšehhoslovakkia, Poola, Jugoslaavia, Prantsusmaa [59], Etioopia ja Kreeka. Kui konverentsil soovitused ja otsused vastu võetaks lihthäälteenamusega, siis inglise-ameerika bloki riikidel, kes ei kannatanud agressiooni all, oleks nalja asi koguda 11-12 häält. Niipalju häältega oleksid nad alati varustatud ja neil oleks võimalik siduda ülejäänud 9-lo riiki, nende hulgas ka NSV Liitu, kes kandis sõjas fašistlike agressoritega pearaskusi, ükskõik millise ebaõiglase otsusega.

Taotledes kooskõlastatud protseduurireeglite muutmist, inglise- ameerika blokk taotles suurriikide ühtsuse printsiibist lahtiütlemist, rahvusvahelise sõpruse poliitika asendamist dikteerimispoliitikaga ja võidetud maadega röövellike rahulepingute sõlmimist.

" Ainult täiesti ligidased inimesed",rääkis sm.Molotov,

---

59 Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr.184(1102) 7. august 1946a.

"võivad mõelda, et rahvusvahelistes asjades võib saavutada kasulikke tulemusi, alahinnates püüet ühtsusele asjast huvitatud maade vahel. Nõukogude delegatsioon on sunnitud meelde tuletama neid elementaarseid asju. Ta ka edaspidi ei loobu ~~et~~ aust kaitsta rahvusvaheliste küsimuste reguleerimisel üksmeele saavutamise vajadust ja loeb lubamatuks sellest printsiibist kõrvalekaldumist."[60]

Vaatamata Nõukogude Liidu, Poola, Tšehhoslovakkia ja mõne teise maa delegatsiooni energilisele vastuseismisele inglise-ameerika blokil õnnestus rahukonverentsil peale suruda resolutsioon, mis kuulutas need konverentsi otsused "Soovitatuks", mis on vastu võetud mitte ainult 2/3 häälteenamusega, vaid ka lihthäälteenamusega (11 häält 21-st).[61] Selle tulemusena vähendati paljude konverentsil vastuvõetud ettepanekute ja rahukonverentsi autoriteeti.

Diskussioon, mis arenes konverentsil protseduurireeglite arutamisel, oli vaid ägeda võitluse algus, mis puhkes demokraatlike maade delegatsioonide, eesotsas NSV Liidu delegatsiooniga ja inglise-ameerika bloki maade delegatsioonide vahel reas territoriaalseis, majanduslikes ja poliitilistes küsimustes.

Territoriaalküsimuste lahendamisel põrkuti rahukonverentsil samadele raskustele, millised kerkisid üles juba Välisministrite Nõukogus rahulepingute projektide ettevalmistamisel. Eriti raskeks kujunes Itaalia- Jugoslaavia piiri küsimuse otsustamine ja Itaalia endiste asumaade saatuse küsimus. Nagu juba Välisministrite Nõukogus, Nõukogude delegatsioon, toetatuna reast teistest delegatsioonidest, nõudis kindlalt,

60 МОЛОТОВ. стр.97.
61 Pariisi rahukonverentsil "Rahva Hääl" nr.187(1105) 1o.aug.1946.a.

et Itaalia endiste asumaade valitsemine antakse üle Itaaliale. Inlismaa ja Ameerika Ühendriigid jätkasid nõudmist, et kõik Itaalia asumaad allutataks nende täielikule kontrollile, et kuulutataks välja niinimetatud Liibüa (Tripolitaania ja Kürenaika) " sõltumatus", kuid ilma inglise ja ameerika vägede sealt väljaviimata, et kujundataks " Suur Somaalimaa" Itaalia Somaalimaa ja kahe Etioopia oblasti arvel ja " Suure Somaalimaa" üleandmist jällegi Inglismaa halduse alla.

Nõukogude Liit ei võinud nõustuda nende inglise-ameerika imperialistide plaanidega. Küsimus jäi lahendamata. Konverents andis Välisministrite Nõukogule üheaastase tähtaja endiste Itaalia asumaade küsimuse otsustamiseks. Kuid kui Välisministrite Nõukogu aasta jooksul ei suuda endiste Itaalia asumaade saatust otsustada siis selle küsimuse otsustamine tuleb üle anda Ühinenud Rahvuste Organisatsioonile. Kuni selle küsimuse otsustamiseni jäävad Itaalia asumaad endisse olukorda see tähendab, jäävad okupeerituks inglise ja ameerika vägede poolt. Nii öeldakse rahulepingu projekti 17. artiklis:

" 1. Itaalia loobub kõigist õigustest ja õigusalustest Itaalia territoriaalvaldustele Aafrikas ja nimelt: Liibüale, Eritreale ja Itaalia Somaalimaale.

2. Kuni nende saatuse lõpliku otsustamiseni jäävad mainitud valdused praeguse haldamise alla.

3. Nende valduste lõplik saatus määratakse kindlaks ühiselt NSV Liidu, Ühendatud Kuningriigi, Ameerika Ühendriikide ja Prantsusmaa valitsuse poolt ühe aasta jooksul arvates käesoleva lepingu jõustumise päevast." [62]

[62] Itaalia asumaade probleemi arutamine Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr. 225 (1143) 25. september 1946.a.

Itaalia asumaade probleemi arutamisel alustati Itaalia esindaja Bonomi sõnavõtuga. Bonomi, kes on Itaalia valitsevate ringkondade imperialistlike tendentside esindaja, ei leppinud sellega, et rahulepingu projekt sisaldas Itaalia loobumise tema õigustest asumaadele. Samuti avaldas ta soovi Itaalia asumaade küsimuse otsustamise edasilükkamise puhul üheks aastaks nende asumaade Inglise ja osalt Prantsuse sõjaväelise administratsiooni alluvusest üleandmise kohta Itaalia tsiviiladministratsiooni alluvusse. Sellele järgnes rida ettepanekuid teiste riikide delegatsioonide esindajailt. Nii esitasid Egiptuse delegaat Vasõf Galipaša ja Etioopia esindaja pretensioone Itaalia endiste asumaade arvel.[63] Egiptuse pretendeeris Massaua sadamale ja teistele Eritrea territooriumidele, nagu Dzerabubi oaasile ja Sollumi kiltmaale, kuna Etioopia delegaat esitas argumente Eritrea ühendamise kasuks Etioopiaga. Siin tekkis kokkupõrge ja äge sõnavahetus Massaua sadama pärast, millele pretendeerisid nii Egiptuse kui ka Etioopia.

Välisministrite Nõukogu ettepanekut toetasid Ameerika Ühendriikide ja Belgia, samuti Inglismaa ja Prantsusmaa esindajad. Kui komisjon asus rahulepingu projekti 17. artikli hääletamisele, siis see kiideti tervikuna heaks 18 häälega kahe erapooletuks jäädes.[64]

NSV Liidu delegatsioon toetas rahulepingu projekti 17. artiklit, kuid oli Itaalia asumaade küsimuse Ühinenud Rahvuste Organisatsioonis arutamise vastu, sest viimane pole kom-

---

63 Itaalia asumaade probleemi arutamine Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr.225 (1143) 25.september 1946.a.

64 Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr.227(1145) 27. september 1946.a.

pedentne küsimuste arutamises, mis on seotud rahulepingutega. See ülesanne läsub täielikult Välisministrite Nõukogul. Nii ütles nõukogude delegaat seltsimees Võšinski vastuseks Austraalia delegaadile Hodsonile, kes soovis Itaalia asumaade küsimuse arutamist anda Ühinenud Rahvuste Organisatsioonile: "

" Austraalia delegatsioon teeb ettepaneku, et Itaalia asumaade küsimuse otsustaks mitte neli, vaid seitse riiki, s.o. neli pluss kolm sel põhjusel, et neli riiki ei ole suutnud seni Itaalia asumaade alal kokkulepet saavutada. Aga kui neli riiki ei suuda kokku leppida , miks siis suudavad kokku leppida seitse? Ja kui ka seitse riiki ei suuda omavahel kokku leppida? Siis tuleb küsimus Hodsoni arvates anda 21 riigi konverentsile. Kui aga ka 21 riiki kokku ei lepi, siis tuleb anda küsimus Ühinenud Rahvuste Organisatsioonile ,s.o. 51 rahvale.[65] Kuid ümberlükkamatud nõukogude delegatsiooni väited jäeti tähele panemata Inglise-ameerika bloki poolt, kuhu kuulus konverentsi enamus.

Tõsised lahkhelid kerkisid konverentsil üles seoses Triesti linna ja selle ümbruse saatuse otsustamisega.

On teada, et pärast pikki arutlusi Välisministrite Nõukogu otsustas 3.juulil 1946.aasta kompromissi korras,et Triesti territoorium ei kuulu ei Itaaliale ega ka Jugoslaaviale, vaid muutub internatsionaalseks, vabaks territooriumiks, alludes Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni Julgeoleku Nõukogu kaitsele ja demokraatlikel alustel valitud Triesti territooriumi rahvavalitsusele.[66]

---

65 Rahukonverentsi komisjonides Pariisi Rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr. 226(1144) 26.september 1946.a.

66 Nelja konverentsi ümber " Rahva Hääl" nr.155(1073) 4.juulil 1946.a.

NSV Liit, lugedes enam õiglaseks kogu Julia maakonna üleandmist koos Triesti linnaga Jugoslaaviale, kuid püüdes saavutada kooskõlastatud otsuseid, andis oma nõusoleku Välisministrite Nõukokku Julia maakonna lääneosa muutmiseks "Vabaks Triesti territooriumiks", eeldades, et see on tõeliselt vaba, neutraalne territoorium, mis teenib rahu tugevdamise eesmärke ja Jugoslaavia majanduslikke huvisid. Rahukonverentsil Nõukogude delegatsioon kaitses järjekindlalt Välisministrite Nõukogu kooskõlastatud otsuseid. Kuid Ameerika Ühendriikide , Inglismaa ja Prantsusmaa delegatsioonide positsioonid olid kiiresti muutuvad. Juba esimesest Pariisi rahukonverentsi töö-päevadest peale nad loobusid Välisminisrite Nõukogu kooskõlastatud otsustest selles küsimuses. Algul nad inspireerisid Itaalia delegatsiooni juhi de Casperi esinemise, kes tuli välja oma annektsionistlike nõudmistega liita Julia maakonna lääneosa koos Triesti linnaga Itaalia külge. See nõudmine lükati tagasi Nõukogude ja rea teiste maade delegaatide hävitava kriitika tulemusena. Peale seda kui de Casperi esinemine lõppes väljanaermisega, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa delegatsioonid teostasid uusi samme Triesti küsimuse lahendamiseks inglise- ameerika bloki huvides. Nimetades formaalselt Triesti territooriumi " vabaks territooriumiks", Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa esitasid selle territooriumi niisuguse statuudi projekti, mille kohaselt Triest muutuks inglise-ameerika imperialismi asumaaks. Nimetatud maade delegatsioonid loobusid Ministrite Nõukogu otsusest luua " Triesti vabal territooriumil" reziim, mis põhje-

neks demokraatlikel printsiipidel,[67] Nad tegid ettepaneku anda kogu võim mitte rahvale, vaid kubernerile, kes vastutab vaid Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni ees ja mitte mingil määral Triesti Rahvuskogu ees. Inglismaa ja Ameerika Ühendriigid tahtsid jõuda selleni , et vähendada Triesti elanikkonna ja viimaste poolt valitud esindusorgai võimu, ning rakendada " Triesti vabal territooriumil" koloniaalreziimi.

Inglise- ameerika bloki soovide kohaselt pidi kuberneri kompedentsi antama ühiskondliku korra ja julgeoleku säilitamine, välissuhete pidamine, kohtuametnike nimetamine ja vallandamine, samuti pidi antama talle õigus tarvitusele võtta niinimetatud" vajalikke abinõusid", mis tegelikult tähendasid kuberneri kõikvõimsust ja elanikkonna õigusetust.[68] Peale selle " Triesti vaba territooriumi" statuudi " projektis , mis oli esitatud Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa poolt, polnud ühtki sõna inglise-ameerika sõjavägede Triestist väljaviimise kohta. Nad soovisid Triesti jätta oma sõjaväed määramatuks ajaks selleks, et muutuda siin täielikeksperemeesteks. Mitte mingi tõeliselt vaba Triest niisuguse olukorra juures ei võinud tulla kõne alla.

" Meile peab olema selge",rääkis sm. Molotov,"et relvastatud jõudude kohalolek muudab vaba territooriumi sõjabaasiks.[69]

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa vaated jäid

---

67 Зайкин,стр.20

68 Молотов, стр.202.

69 Молотов, стр. 185.

endisteks. Kui nad varem arvasid, et nad saavad Triesti täielikeks peremeesteks selle üleandmise korral Ttaaliale, mis asub nende mõju all, siis nüüd nad jõudsid mõtteni- jääda Triesti täielikeks peremeesteks tema " internatsionaliseerimise" tähe all. Nad lootsid siin luua oma sõja-mereväe baasid- inglise -ameerika imperialismi kindlustused agressiooni puhuks NSV Liidu ja rahvademokraatlike maade vastu. Need inglise -ameerika imperialistide nurjatud plaanid paljastati Pariisi rahukonverentsil Nõukogude delegatsiooni poolt ja näidati kogu maailmale imperialismi kiskjalikku olekust.

Vastukaaluks inglise-ameerika " Triesti vaba territooriumi" statuudi projektile esitas Nõukogude delegatsioon ettepaneku muuta see territoorium neutraalseks. [70] Seejuures tuleksid sõjaväed 3o päeva jooksul peale Itaalia rahulepingu kehtestamist sealt välja viia. Nõukogude delegatsiooni ettepaneku kohaselt tuleks " Triesti vaba territooriumi täidesaatev võim anda valitsusele, mille kujundab Rahvuskogu ja mis kannab tema ees vastutust oma tegevuse eest. Kuid need rahuarmastust ja võrdsust peegeldavad NSV Liidu ettepanekud lükati konverentsi inglise-ameerika enamuse poolt tagasi.

Teistest territoriaalseist probleemidest, mis kutsus konverentsil esile tõsiseid vaidlusi, oli kreeka reaktsinääride pretensioon 1/lo osale Bulgaaria territooriumist [71] Kreeka monarho- fašistid inspireeritud Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa poolt, esitasid jultunud nõude lõigata Bul-

---

70 Молотов, стр. 193.

71 Молотов, стр. 230.

gaariast nende kasuks ära Radopi rajoon, mis on Bulgaaria parimaks tubakaistanduse rajooniks. Ainult Nõukogude delegatsiooni otsustav väljaastumine selle Kreeka reaktsionääride röövnõude vastu vältis viimase vastuvõtmist konverentsil, vältis niinimetatud Versaillesi " rahusüsteemi" kordamist, mis vähendas Bulgaaria riigi eluliselt tähtsaid keskusi.

" Bulgaarlased", ütles konverentsil V.M. Molotov,"olge rahulikud, teie piir jääb kindlaks!"[72]

Bulgaaria rahulepingu poliitiliste ja territoriaalküsimuste komisjon, mis loodi rahukonverentsil, oli rõhuva enamiku häältega, kaasa arvatud ka Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa, nõus Välisministrite Nõukogu ettepanekuga kaitsta olemasolevat Bulgaaria.-Kreeka piiri. Kuid Selle küsimuse hääletamisel konverentsi pleenumil 12 delegatsiooni, eesotsas Inglismaaga, keeldusid hääletamast ja seepärast konverentsil ei võetud Kreeka-Bulgaaria piiri kohta vastu mingit otsust.

Niimoodi Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa loobusid Välisministrite Nõukogu kooskõlastatud otsustest. Kui nad ei saavutanud röövnõudmiste vastuvõtmist Bulgaariast 1/10 territooriumi äravõtmise kohta, nad tegid kõik, et jätta see küsimus lahtiseks, säilitada oma käes relva noore rahva - - demokraatliku Bulgaaria vabariigi siseasjadesse segamiseks.

Rahulepingute majanduslike probleemide arutamisel Pariisi rahukonverentsil, nagu juba Välisministrite Nõukogus rahulepingute projektide ettevalmistamisel, ilmnes kogu

---

72 Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr.211 (1129) 8. september 1946.a.

teravusega nende lahendamisel kaks vastandlikku suunda.

NSV Liit etendas olulist osa maailma fašismi peamise kolde purustamisel ja kandis suurimaid kahjusid hitlerliku Saksamaa ja ta liitlaste pealetungi tõttu. Kahjude kogusumma ulatus 679 miljardi rublani. Püüdes saavutada õiglast ja kestvat rahu ning sõprust rahvaste vahel ja arvestades võidetud maade raskest majanduslikku olukorda, NSV Liit piirdus Pariisi konverentsil vaid osa kahju kompenseerimisega. Rumeenialt, Bulgaarialt, Ungarilt ja Soomelt nõudis ta 1/5 tekitatud kahjude tasumist, Itaalialt 1/25. Seejuures NSV Liit arvestas võidetud maade faktilisi ressursse ja nende maade edasise normaalse majanduse arengu vajadust.

Võidetud maade majandusele lähenemine inglise-ameerika bloki riikide poolt oli täiesti vastupidine NSV Liidule. See blokk tegi rahukonverentsil pingutuse selleks, et muutudes võidetud maade näiliseks kaitsjaks, kärpida maksimaalselt NSV Liidu reparatsiooninõudeid ja garanteerida inglise-ameerika kapitalile võidetud maade majanduse komandopunktid.[73] Nii näiteks Ameerika Ühendriikide delegatsioon tegi järjekindlalt ettepanekuid vähendada Ungari reparatsioonisummat 3oo miljonilt dollarilt 2oo miljonile dollarile. 3oo miljonist dollarist oli vaherahu tingimuste ja Ministrite Nõukogu soovitustega 2oo miljonit dollarit määratud NSV Liidule. Ameerika Ühendriikide delegatsioon motiveeris oma ettepanekut sellega, et reparatsioonide tasumise raskus on juba peegeldunud Ungari majanduses. See Ameerika Ühendriikide " heldus" Ungari suhtes paljastati

---

73 Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr. 234 (1152) 5. oktoober 1946a.

Nõukogude delegatsiooni poolt. Nõukogude delegatsioon näitas, et niisugusel Ameerika Ühendriikide "hoolel " Ungari majandus-elu suhtes on oma eesmärk, Nimelt tahavad nad istutada Ungari rahvasse umbusku NSV Liidu- demokraatliku Ungari tõelise sõbra- vastu ja tugevdada Ungari reaktsionääride positsioone. Nõukogude delegatsioon näitas, et Ungari majanduselu raskuse põhjuseks pole reparatsioonide tasumine, vaid see, et Ameerika Ühendriikide võimumehed hoiavad oma okupatsiooni-tsoonis Saksamaal Ungari varandust 3 miljardi dollari ulatuses, mis veeti Unggrist välja Saksa fašistide ja nende Ungari agentide poolt.[74] Vaatamata Ungari valitsuse korduvatele palvetele selle tagasisaatmiseks, varandus pole tagastatud. Pärast Ameerika Ühendriikide ettepaneku paljastamist Nõukogude delegatsiooni poolt isegi ameerika imperialismi kõige truumad teenrid ei hääletanud selle ettepaneku poolt ja konverents lükkas selle ettepaneku tagasi.

Kuid Ameerika Ühendriikide delegatsioon ei kohkunud.[75] Ta tegi ettepaneku vähendada Soome reparatsiooni summat NSV Liidule kuni 3oo miljonilt dollarilt 2oo miljoni dollarile, kuigi on teada, et Ameerika Ühendriigid ei võtnud osa sõjast Soome vastu ja seepärast ei võinud otsustada selle maa reparatsioonisummade üle.

Ameerika Ühendriikide delegatsiooni ettepanekut toetasid Kanada, Lõuna-Ameerika Liidu, Hollandi ja Uus- Meremaa delegatsioonid. Teda toetas ka Inglismaa. Kuid enamus hääle-

---

74 Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr. 234(1152) 5.oktoober 1946.a.

75 Pariisi rahukonverentsil " Rahva Hääl" nr. 236 (1154) 8. oktoober 1946.a.

tas konverentsil selle ettepaneku vastu. V.M. Molotov oma kõnes majandusküsimuste kohta näitas, et Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa tõeliseks " omapärase heatahtlikuse " põhjuseks Soome suhtes on nende püüe meelestada Soomet NSV Liidu vastu ja lüüa kiil nende maade sõbralikesse suhetesse. Ameerika- inglise bloki ägeda rünnaku tagajärjel muudeti Rumeenia reparatsioonisumma suurus NSV Liidule [illegible], kusjuures erilist " hoolt " Rumeenia suhtes kandis Austraalia, kes asub Rumeeniast 17000 kilomeetrit kaugel ja ei saisa[illegible] padrunit sõjas Antonescu fašistliku vägede vastu. Austraalia delegatsiooni seljataga oli selgelt näha ameerika-inglise dirigendi käsi. See niinimetatud Rumeenia " kaitsjate hool" oli seda enam mõttetu, et Rumeenia valitsus nimetas NSV Liidu reparatsiooninõude absoluutselt õiglaseks.

Ameerika- inglise blokk võitluses nõukogude reparatsioonitaotluste vastu käis kõrvalteede kaudu: ta tegi katseid selle küsimuse otsustamist pikendada. Kuid kõik need ameerika -inglise imperialistide ja nende satelliitide katsed võidelda NSV Liidu õiglaste reparatsioonitaotluste vastu, kohtasid NSV Liidu ja rahvademokraatiamaade delegatsioonide otsustavat vastuseisu.

Ameerika-inglise riikidegrupi delegatsioonid esitasid vastuväiteid selle kohta, et NSV Liit saab reparatsioonide arvelt Itaalialt tööstuskaupu. Austraalia delegatsioon taotles, et Itaalia tasuks reparatsioone mitte natuuras, mitte antud maa kaupades, vaid dollaris või naelsterlingeis. Seejuures tatas Austraalia delegaat, et reparatsioone võib tasuda mitte ainult dollareis ja naelsterlingeis, vaid ka mõnes muus välisvaluutas,

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

kuigi ta ühtki teist välisvaluutat ei nimeta.

Selle anglo- ameerika nõude olemus seisab selles , et vähendada NSV Liidu kaubahankimist võidetud maade tööstuskaupadest reparatsioonide arvel. Esiteks tehakse sellega kahju NSV Liidule, kellele on vaja neid kaupu, teiseks tahetakse aheldada enda külge rida sõja läbi nõrgenenud Euroopa maid, kelledel pole dollareid ega naelsterlingeid. Nad soovisid allutada need maad paljudeks aastateks oma monopolistlikule kapitalile. See ameerika- inglise imperialistide plaan takistada võidetud maade demokraatlikku arengut, paljastati Nõukogude delegatsiooni poolt ja ei leidnud konverentsi enamuse toetust.

Peale selle esitati ameerika- inglise bloki poolt uus, sisult eelmisega sarnanev ettepanek. Lõuna-Aafrika delegatsioon , inspireeritud Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa poolt, esitas ettepaneku, et kaubad, mis kuuluvad reparatsioonide arvel NSV Liidule, tuleksid hinnata " õiglaselt". See tähendaks seda, et need hinnad ligineksid hindadele maailmaturul, mis on dikteeritud inglise-ameerika monopolistliku kapitali poolt. See ettepanek oli rajatud sellele, et anda ameerika-inglise kapitalistidele võimalus osta odavalt Itaalia, Rumeenia, Ungari ja Soome kaupu ja teiseks sellele, et luua oma kapitalile erilised privileegid Rumeenia naftatööstuses. Asi seisab selles, et Nõukogude- Rumeenia kokkuleppe kohaselt, mis sõlmiti ammu enne konverentsi, nafta ja naftasaaduste saadetised, mis olid määratud NSV Liidule, olid hinnatud siseturuhindade alusel, mille tase oli tunduvalt madalam maailmaturu tasemest. Ettepanekut tehes kehtestada niinimetatud "õig-

lased hinnad" ameerika- inglise blokk soovis anda Rumeenia naftatööstuse välismaistele omanikele võimalust hinnata produktsioon, mis läks reparatsioonide arvel NSV Liidule, mitte odavamalt kohalikest hindadest, vaid maailmaturu kõrgete " õiglaste hindade" alusel, mis on dikteeritud ameerika-inglise naftakompaniide-" Standart Oil" ja teiste poolt ja niimoodi varustada ameerika-inglise naftakompaniisid lisasissetulekutega NSV Liidu ja Rumeenia rahvamajanduse arvel, anda neile võimalus pidurdada reparatsioonide väljamaksmist NSV Liidule

Hästi paljastas selle imperialistide manöövri seltsimees Molotov, öeldes: " Kui võtta see parandus, siis võidetud riikidel pole õigust müüa oma kaupu välismaal nii, nagu seda müüvad kõik teised, aga peavad neid müüma hindade alusel, millised meeldivad välismaa kaupmeestele -eksportööridele, kusjuures nendele kaupmeestele antakse võimalus nõuda erilises arbitraažikorras niisuguseid hindu, millised on neile vastuvõetavad" [76]

Tänu nõukogude delegatsiooni kindlale positsioonile ameerika-inglise imperialistide katsed, allutada majanduslikult võidetud maid, läksid nurja. Ettepanek kehtestada niinimetatud " õiglased" hinnad kukati konverentsi poolt tagasi.

Veel sõjakamateks ja südimateks muutusid ameerika--inglise bloki delegaadid siis, kui arutlusse tulid nende reparatsioonitaotlused võidetud maade suhtes. Nad ei nõudnud osalist, vaid täielikku kahjude tasumist nii tegelike kui ka väljamõeldud " purustuste" ja "hävituste" eest, mida võidetud maad teostasid.

Nii teatas inglise delegatsioon oma memorandumis, mis

[76] Молотов. стр. 152.-153.

oli esitatud Itaalia rahulepingu arutlemise majanduskisimuste komisjonile, et ta nõuab reparatsioone 288o miljoni naelsterlingi ulatuses.[77] Seejuures selles hiiglasuures Inglise reparatsioonipretensioonisummas etendas peaosa inglise eelarve sõjaliste väljaminekute tasumise nõudmine. Oli välja arvestatud, et Teise Maailmasõja ajal sõjalisele tegevusele Itaalia vastu kuulus Inglismaale kogu sõjalistest väljaminekutest 14%. Kogu selle väljaminekute summa arvestas Inglismaa reparatsioonide hulka. Vahetu materjaalne kaotus, mida tekitasid fašistliku Itaalia relvastatud jõud Inglismaa valdustele, hinnati memorandumis 3o miljonile naelsterlingile. Reparatsiooni fantastiline summa Itaalia vastu oli seda põhjendamatum, et juba okupatsiooni ajal Inglismaa ja Ameerika Ühendriigid said Itaalialt hiiglasuuri summasid. Itaalia väljaminekud ainuüksi ameerika- inglise sõjavägede kasuks kolme aasta jooksul ulatusid enam kui 4oo miljardile Itaalia liirile, mis võrdub 4 miljardile ameerika dollarile.[78]

Reparatsioonipretensioonid paljude teiste ameerika - -inglise bloki riikide poolt ulatusid samuti mitmetesse sadadesse ja isegi miljarditesse dollaritesse. Egiptus näiteks nõudis Itaalialt 545 miljoni dollari, Etioopia 775 miljoni dollari maksmist.[79]

Monarhistlik - fašistlik Kreeka valitsus, kes vaidles ägedalt loo miljoni dollari maksmise vastu NSV Liidule, nõudis

---

77 Зайкин. стр. 25.

78 Sealsamas

79 Бышинский. стр.29.

samalt Itaalialt reparatsiooni 2 miljardi dollari ulatuses.[80] Bulgaarialt nõudsid Kreeka reaktsionäärid , toetatuna Inglismaa ja Ameerika Ühendriikide delegatsioonidest , reparatsioone 995 miljoni dollari ulatuses, kusjuures nad ise ei suutnud mingil määral põhjendada seda nõuet. Ta olevat kandnud sõja ajal niisuguseid"kaotusi", nagu " kaubanduse ja tööstuse tegevusetus" ja nii edasi. NSV Liidu nõudmisel, mida toetas konverentsi enamus, Kreeka reaktsionäärid olid sunnitud oma repa - ratsioonitaotlusi vähendama algul 7o8 miljonile, siis 125 miljonile[81] ja lõpuks 45 miljonile dollarile.

Ameerika Ühendriigid,"keeldudes " järjekindlalt reparatsioonidest võidetud maade suhtes, nõudsid koos Inglismaaga konverentsil, et nende kasuks määrataks kõik endiste vaenulike maade aktivad,[82] mis asusid nende territooriumidel ja kogu kahju tasumist ameerika ja inglise kapitalistidele neile tekitatud kahju eest sellele omandile, mis asub endiste vaenulike maade territooriumil.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa nõudmised anda neile kõik endiste vaenulike maade aktivad, peegeldus eriti teravalt Itaalia majanduselus, sest et ofitsiaalsete andmete järgi Itaalia maksumus Ameerika Ühendriikidele ületas 13o miljoni dollarit ja Inglismaale 6o miljonit dollarit.[83] Nende Itaalia aktivate üleminek Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa kätte andis ameerika-inglise kapitalile võimaluse haarata

---

80 Бышинский, стр.29.

81 Зайкин, стр. 25.

82 Isiku või ettevõtte vara.

83 Зайкин,стр. 26.

tähtsamad positsioonid nii Itaalia majanduses kui ka tema rasketööstuses. Inglaste ja ameeriklaste nõuete rahuldamine, kahjude täieliku kompenseerimise kohta, valmistas eriti suuri raskusi Rumeeniale ja Ungarile, sest et nende maade rahvamajanduses etendas ameerika-inglise kapital suurt osa. Rumeeniæs näiteks kontrollis ameerika-inglise kapital enam kui 1/3 toodangut, 60% nafta ümbertöötlemist ja 40% Rumeenia nafta väljavedu.

Sõja ajal ameerika-inglise finantsringkonnad Rumeenias ja Ungaris teenisid Saksa fašiste. Nõukogude Armee lähendes nende maade piiridele, ameerika-inglise kapitalistide ettevõtted purustati osaliselt meelega ja osaliselt veeti välja Lääne- Saksamaale.

Konverentsil esitatud Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa nõue täieliku ameerika- inglise kapitalistidele tekitatud kahjude tasumise kohta, mis oli tekitatud Rumeenias ja Ungaris nende maade demokrratliku ajakirjanduse hinnangu järgi see summa ületas rohkem kui 8 korda reparatsioonisumma NSV Liidule. NSV Liidu ettepanek osalise kahjude kompenseerimise konta lükati konverentsil häälteenamusega tagasi.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa poliitika oli suunatud võidetud maade majandusliku iseseisvuse vastu. Nad soovisid seal kasutada " Võrdsete võimaluste" printsiipi, mis oli konverentsil Ameerika Ühendriikide poolt esitatud . Ameerika imperialism nõudis seega võidetud maadelt, et nad loobuksid oma majanduse iseseisvast juhtimisest, iseseisvast kaubandus- ja kontsessioonipoliitikast ja annaksid Ameerika Ühendriikidele võrdsed võimalused võidetud maade loodusvarade kasuta-

miseks.

Selle ameerika imperialismi kiskjaliku printsiibi lõpptulemuseks oleks olnud sõja läbi ajutiselt nõrgenenud väikeste riikide majanduse allutamine ja nende muutmine oma asumaaks.

Nõukogude delegatsioon astus otsustavalt selle ameerika imperialistide röövelliku printsiibi vastu välja ja terves reas sõnavõttudes nii konverentsi plenaaristungil kui ka komisjonides paljastas tema avalikult imperialistliku olemuse. " Asetage kõrvu - rääkis seltsimees Molotov- ühest küljest sõjast nõrgestatud Rumeenia või saksa ja itaalia fašistide poolt purustatud Jugoslaavia, ja teisest küljest Ameerika Ühendriigid, kelle rikkus sõja ajal kolossaalselt kasvas ja teile saab selgeks, mis praktikas tähendab " võrdsete võimaluste" printsiibi teostamine!"[84]

Vaatamata Nõukogude delegatsiooni otsustavale vastuvaidlemisele, ameerika-inglise bloki ettepanek " Võrdsete võimaluste" kohta võeti konverentsil enamuse poolt vastu. See oli avalikult imperialistlik poliitika.

Mitte vähem imperialistlik mõte polnud ameerika-inglise nõue " internatsionaliseerida" Doonau. Selle mõtte eesmärgiks oli vähendada Doonauäärsete maade võimalusi iseseisvalt kasutada neile eluliselt tähtsat transporti ja kaubateed. Samuti luua eriline, privilegeeritud olukord Ameerika Ühendriikidele ja Inglismaale Doonau basseinis. See oli Doonau-

---

84 Молотов. стр.216.

äärsete maade pidevaks siseasjadesse segamiseks, eesmärgiga raskendada nende maade rahvademokraatliku korra olemasolu.

Nõukogude delegatsioon, paljastades inglaste ja ameeriklaste Doonau " internatsionaliseerimise" plaani imperialistlikku olemust, näitas seda fakti, et on üldse lubamatu Doonau laevatamisküsimuse otsustamine endiste hitlerliku Saksamaa liitlastega, sest et Doonau laevatamisküsimus puudutab mitte ainult endisi vaenlasmaid, vaid ka teisi Doonauäärseid maid (NSV Liitu, Tšehhoslovakkiat ja Jugoslaaviat), kes on liitlasriigid.

" Ühte hunnikusse laotakse- rääkis seltsimees Molotov- - võitjad ja liitlasriigid, ainult et puhastada endale teed majanduslikule mõjule Doonau rajoonis."[85] Nõukogude delegatsiooni ümberlükkamatute väidete mõjul Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa olid sunnitud oma Doonau " internatsionaliseerimise" nõudest lahti ütlema vahenditult juba konverentsil.

Otsustati, et 6 kuud pärast rahulepingu allakirjutamist luuakse konverents, kuhu kuuluvad Doonauäärsed kui ka mitte - Doonauäärsed riigid (Ameerika Ühendriigid, Inglismaa ja Prantsusmaa), Doonau laevandusküsimuse arutamiseks. Pariisi rahukonverentsil jäi Doonau laevandusküsimus kooskõlastamata. Selleks kutsuti kokku 1948.a. Doonauäärsete maade Doonau konverents.

Äge võitlus areneb konverentsil ka endiste vaenulike maade rahulepingute rea poliitiliste artiklite kohta, eriti

---

85 Молотов, стр. 211.

Itaalia fašistlike organisatsioonide kaotamise üle. Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soome rahulepinguisse, vaatamata ameerika -inglise bloki vastuseismisele toodi sisse artiklid, mis keelasid nendes maades fašistlike organisatsioonide loomise ja tegevuse. Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa lõpuks olid sunnitud nõustuma selle NSV Liidu ettepanekuga, sest viimasel lasus vastutus nende maade rahulepingute väljatöötamisel.

Itaalia rahulepingute poliitiliste artiklite arutamisel Ameerika Ühendriigid, Inglismaa ja rida neist sõltuvaid riike astusid nende artiklite kinnitamise vastu, mis keelasid fašistlike organisatsioonide tekkimise ja kohustasid Itaalia valitsust võitlema fašismi vastu. Ameerika Ühendriikide delegatsiooni juht Byrnes ja Inglismaa delegatsiooni juht Bevin ning nende pooldajad väitsid, et nad on Itaalias fašistlike organisatsioonide keelamise vastu ennekõike sellepärast, et see keeld avaldab " halba mõju" Itaalia üldsusele ja sellepärast, et neil kuni selle ajani pole selge, mida enesest tähendab sõna " fašist" ja mõiste "fašistlik organisatsioon".

Fašistlike organisatsioonide kaotamine Itaalias ei tulnud ameerika- inglise imperialistide juures arvesse. Okupeerinud Itaalia, Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa ~~mitte ainult~~ ei tegutsenud koos Itaalia progressiivsemate inimestega fašismi jäänuste likvideerimiseks, vaid aitasid kõigiti fašistlike organisatsioonide kasvu. Ameerika- Inglise okupatsioonivõimu all fašistlikud kõrilõikajad Itaalias jõudsid selleni, et reas kohtades katsetasid haarata võimu.

Nõukogude delegatsioon paljastas ameerika ja inglise

imperialistide fašistlikud salasepitsused ja näitas, et Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa vastuseismine fašistlike organisatsioonide kaotamisele Itaalias tähendab täielikku agressioonijõudude taltsutamisest loobumist, tähendab agressioonijõudude taaselustamist.

" Fašism ja agressioon - rääkis seltsimees Molotov - on tihedalt teineteisega seotud. See puutub eriti Itaaliasse, kus on fašismi sünnimaa."[86]

NSV Liidu delegatsioon toetas energiliselt Poola ja Ukraina delegatsioonide ettepanekuid tuua Itaalia rahulepingusse artiklid, mis keelaksid fašistlike organisatsioonide tegevuse. Kuid ameerika- inglise bloki jõupingutuste tulemusena Poola ja Ukraina delegatsioonide ettepanekud lükati konverentsil tagasi.

Pariisi rahukonverents, vaatamata Nõukogude delegatsiooni kõikidele jõupingutustele ei suutnud saavutada kokkulepet endiste hitlerlike Saksamaa liitlastega rahulepingute projektide reas vaidlusalustes küsimustes.

" Konverents- rääkis V.M. Molotov - ei leidnud mingeid vahendeid selleks, et kõrvaldada varem tekkinud lahkhelid, Ja, nagu näitab kogemus, konverentsil valitsev grupeering, alustades Ameerika Ühendriikidest ja Inglismaast, ei püüdnudki selle poole. "[87] Nõukogude delegatsiooni argumentide vastu ameerika-inglise bloki maad kasutasid neile tuntud " hääletusmasinat". Kuid imperialistide lootused ei täitunud ega võinudki täituda.

---

86 Молотов, стр.197.

87 Молотов, стр. 226.

Nad lootsid luua mehhaanilise enamuse ja ignoreerida teiste riikide seaduslikke huve. Kuid ei saa siduda oma tahet riikidega, kes võitlevad tõelise demokraatliku ja õiglase rahu eest.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid mitte ainult ei soovinud konverentsil reguleerida vaidlusaluseid küsimusi, vaid loobusid toetamast rida juba koos - kõlastatud otsuseid. Isegi niisugune vaieldamatu demokraatliku rahu printsiip nagu fašistlike jäänuste likvideerimine, fašistlike organisatsioonide keelamine ja demokrratliku korra tugevdamine võidetud maades, kutsus esile Ameerika-Inglise delegatsioonide ägedaid vastuväiteid ja Itaalia osas ei võetud konverentsil vastu.

Astudes fašistlike organisatsioonide kaotamise vastu võidetud maades Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistid suhtusid avaliku õelusega Ungari, Bulgaaria ja Rumeenia demokraatlikesse valitsustesse.

Pariisi rahukonverents ei jõudnud soovitud tulemusteni. Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soome rahu - lepingute vaidlusalused artiklid jäid ka nüüd kooskõlastamata.

Kõik see asetas Hiigla-suure vastutuse Välisministrite Nõukogule, kes Berliini konverentsi ja kolme ministri Moskva nõupidamise otsuste kohaselt pidid lõplikult otsustama kõik rahulepingu artiklid.

VÄLISMINISTRITE NÕUKOGU NEW-YORGI ISTUNGJÄRK. ITAALIA, RUMEENIA, UNGARI, BULGAARIA JA SOOME RAHULEPINGUTE ISELOOMUSTUS.

Fašistliku Saksamaa endiste liitlaste rahulepingute artiklid kooskõlastati lõplikult Välisministrite Nõukogu New - Yorgi istungjärgul, mis kestis 4. novembrist kuni 13. detsembrini 1946. aastal.[88]

Ministrite Nõukogu New- Yorgi istungjärk, nagu ka Pariisi rahukonverents ja Välisministrite Nõukogu istungjärgud, kus valmistati ette rahulepingute projekte, möödus Nõukogude delegatsiooni ja ameerika-inglise bloki maade delegatsioonide ägedas võitluses. Viimased jätkasid oma võidetud maadele orjastavate rahulepingute pealesundimise poliitikat. Ministrite Nõukogu New-Yorgi istungjärgul kerkisid üles eriti teravad vastuolud neis küsimustes, millised polnud kooskõlastatud võitjate suurriikide vahel enne Pariisi rahukonverentsi ja jäid otsustamata ka sellel konverentsil. Nendeks küsimusteks olid Itaalia reparatsioonide tasumise probleem Jugoslaaviale, Kreekale, Albaaniale, Triesti probleem, võitnud maade kaotuste kompenseerimise ulatuse küsimus, Doonau laevatamisküsimus ja Bulgaaria-Kreeka piir.

Arutlemise käigus Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa delegatsioonid, kaardes oma imperialistlike plaanide lõplikku paljastamist maailma ees võidetud maade

---

88 Välisministrite Nõukogu nõupidamise avamine " Rahva Hääl" nr. 263 (1181) 1o. november 1946.a. ja Välisministrite Nõukogu istungjärk lõppes "Rahva Hääl" nr.293 (1211) 15. detsember 1946.a.

suhtes, läksid NSV Liiduga kokkuleppele. Seejuures nad pidid nõustuma rea vaidlusaluste, NSV Liidu poolt esitatud ettepanekutega. Seega nad näitasid oma endiste positsioonide alusetust.

Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa, kartes erutada maailma demokraatlikke ringkondi, olid sunnitud nõustuma NSV Liidu ettepanekuga, et Itaalia rahulepingusse tuuakse artikkel fašistlike organisatsioonide tegevuse ja kasvu keelamise kohta. V.M. Molotov rõhutas, et Itaalias on olnud fašism ega ole mingit kahtlust selles, mis kujutas endast fašism Itaalias.[89] Sulgeda silmad selle ees, et Itaalias on olemas fašismi elavnemise oht, oleks ebaõige ja ohtlik.

Reparatsiooniküsimustes võeti samuti vastu NSV Liidu ettepanek. Ministrid jõudsid kooskõlastatud otsustele reparatsioonide küsimuses. Viimane näeb ette järgmiste reparatsioonimaksete väljamaksmist Itaalia poolt: 125 miljonit dollarit Jugoslaaviale, 105 miljonit dollarit Kreekale ja 5 miljonit dollarit Albaaniale."[90] Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa väited Itaalia reparatsiooni maksmise vastu olid täiesti alusetud. Alusetu oli ka Kreeka üleliigne reparatsiooninõue Bulgaaria suhtes. Otsustati, et " Bulgaaria peab maksma 45 miljonit dollarit Kreekale,"[91] mis oli 22 korda vähem sellest meeletust summast, mida Pariisi konverentsi töö algul

---

89 Välisministrite Nõukogu istungil " Rahva Hääl" nr. 265(1183) 13. november 1946.a.

90 Välisministrite Nõukogu istung " Rahva Hääl" nr. 288 (1206) 10. detsember 1946.a.

91 Välisministrite Nõukogu istung " Rahva Hääl" nr. 288 (1206) 10. detsember 1946.a.

esitasid Kreeka monarhistid-fašistid, toetatuna oma peremeestest Ameerika Ühendriikidest ja Inglismaal.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa nõue muuta Kreeka kasuks Kreeka-Bulgaaria piiri ei võetud Nõukogude delegatsiooni vastuseismise tõttu Ministrite Nõukogu poolt vastu. Bulgaaria piir jäi endiseks.

" Lepiti kokku Kreeka-Bulgaaria piiri küsimuses, kusjuures lükati lõplikult tagasi Kreeka anastajate prtensioonid Bulgaaria territooriumile"[92]

Kõrvaldati ka lahkhelid Triesti territooriumi staatuudi ja Doonau laevatamisküsimuste kohta. Kooskõlastati kõik Triesti vaba territooriumi statuudi projekti põhilised määrused. Seejuures kooskõlastati kõik statuudi projekti põhilised seisukohad demokraatlike põhimõtetega. Ministrid saavutasid kokkuleppe välismaiste vägede Triestist väljaviimise kohta. Selle küsimuse otsustamisele eelnesid Ministrite Nõukogu istungeil eriti elavad läbirääkimised. Nõukogude delegatsioon tegi ettepaneku panna kirja kindel tähtaeg vägede väljaviimiseks Triestist, kuna aga Ameerika Ühendriikide delegatsioon, eriti aga Inglismaa delegatsioon olid sellise tähtaja määramise vastu.[93] Sisuliselt tähendas see vägede väljaviimise küsimuse lahtiseksjätmist.

Lõpuks saavutati kokkuleppe selles, et kuberner peab vastu võtma otsuse vägede väljaviimise kohta 9o päeva jooksul, arvates ametisseastumise päevast. Pärast vastava otsuse vastu-

---

92 Välisministrite Nõukogu otsus " Rahva Hääl" nr. 287(12o5) 1. detsember 1946.a.

93 Välisministrite Nõukogus " Rahva Hääl" nr. 284 (12o2) 4. detsember 1946.a.

võtmist kuberneri poolt tuleb väed välja viia täpselt kindlaksmääratud ajal, mille jooksul nende evakueerimine on tehniliselt teostatav.

Vabale territooriumile jäänud Ameerika Ühendriikide Inglismaa ja Jugoslaavia vägede hulka tuli vähendada otsekohe pärast rahulepingu jõustumist; see arv otsustati viia 5ooo meheni iga maa poolt.[94]

Mitte vähem vaieldavaks küsimuseks kui välismaiste vägede Triestist väljaviimise küsimus oli Triesti Vaba Territooriumi Rahvuskogu valimiste tähtaja kindlaksmääramine.[95] Nõukogude delegatsioon tegi ettepaneku kehtestada 4 kuune tähtaeg nende valimiste läbiviimiseks, kuna aga Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid olid selle tähtaja kindlaksmääramise vastu. Kuid ministrid jõudsid kokkuleppele selle kohta, et Vaba Territooriumi Rahvuskogu valimised toimuksid hiljemalt 4 kuud pärast Vaba Territooriumi kuberneri amtisseastumist.

Kuberner määrab valimiste kuupäeva ja korra kokkuleppel Ajutise Valitsuse Nõukoguga.

Mitu Välisministrite Nõukogu istungit New-Yorgis pühendati politseiülema alluvuse ja funtsioonide küsimustele. Sellel, esimesel pilgul tehnilisena näival küsimusel oli küllalt suur tähtsus vaba territooriumi tulevasele normaalsele arnemisele. Otsustati, et kuigi kubernerile antakse õigus nimetada politseiülem, töötab viimane Valitsuse Nõukogu juhtimisel ning

---

94 Välisministrite Nõukogus " Rahva Hääl" nr. 284(12o2) 4. detsember 1946.a.

95 Välisministrite Nõukogus " Rahva Hääl" nr. 284(12o2) 4. detsember 1946.a.

ainult erakorralistel juhtumitel lähevad tema volitused üle kubernerile.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa delegatsioonid tõstsid üles küsimuse vaba territooriumi niinimetatud ajutise statuudi kohta, mis oleks kubernerile andnud erakorralised õigused üleminekureŽiimi ajal s.o. ajajärgul, mis möödub Itaaliaga sõlmitava rahulepingu kinnitamise hetkest Rahvuskogu valimisteni ja Vaba Territooriumi konstitutsiooni vastuvõtmiseni.[96] Kuid saavutati siiski kokkulepe selle kohta et üleminekuajajärgul kehtivad alatise statuudi vastavad artiklid.

"Otsustati, et " Triesti Vaba territooriumi" statuudi jõustumisega, mis basseerub demokraatlikel printsiipidel selle territooriumi valitsemine toimub kuberneri poolt, kes on nimetatud Julgeoleku Nõukogu ja Ajutise Valitsuse Nõukogu poolt...peale Itaalia ja Jugoslaavia valitsusega läbiarutamist"[97]

Ministrite Nõukogu istungil arutati Dooanu küsimust. Selles küsimuses tegi Nõukogude delegatsioon ettepaneku, et laevandus Doonaul oleks vaba ja avatud võrdsuse tingimustes selles, mis käib sadama-ja navigatsioonimaksude ning kaubalaevanduse tingimuste kohta kommertssuhete piirides. Ameerika Ühendriikide delegatsioon nõustus selle ettepanekuga.[98]

Ministrid arutasid konverentsi kokkukutsumise küsi-

---

96 Välisministrite Nõukogus " Rahva Hääl" nr.284(12o2) 4. detsember 1946.a.

97 Зайкин, стр. 51.

98 Välisministrite Nõukogus " Rahva Hääl" nr.284(12o2) 4. detsember 1946.a.

must Doonau laevanduse režiimi kindlaksmääramiseks. Nõukogude delegatsioon tegi ettepaneku, et sellele konverentsile kutsutaks Doonaumaade ja nelja suurriigi esindajad. Kuid Nõukogude delegatsioon tegi ettepaneku mitte võtta Doonau konverentsi kokkukutsumise küsimust rahulepingute tekstidesse, nagu see oli häälteenamusega ette nähtud Pariisis, vaid otsustada Doonau konverentsi kokkukutsumine Välisministrite Nõukogu erimäärusega.

Bevin tõstis üles küsimuse Kreeka kutsumise kohta sellele konverentsile. Seltsimees Molotov juhtis tähelepanu sellele, et Kreeka ei ole Doonauäärne riik.

Välisministrite Nõukogu otsustas Doonau laevandusküsimuse lahendamiseks kuue kuu jooksul pärast rahulepingute allakirjutamist kokku kutsuda kõigi Doonauäärsete riikide ja Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa konverentsi.

" Ühendriikide, Ühendatud Kuningriigi , NSVL ja Prantsuse valitsus nõustusid kokku kutsuma kuue kuu jooksul, alates Rumeenia, Bulgaaria ja Ungariga sõlmitava rahulepingu jõustumise hetkest Doonau laevandusrežiimi kohta käiva uue konventsiooni väljatöötamiseks konverentsi, mille koosseisu kuuluvad Doonau äärsete riikide : NSVL, Ukraina NSV, Rumeenia, Bulgaaria, Tšehhoslovakkia, Jugoslaavia, Ungari ja peale nende Ühendriikide, Ühendatud Kuningriigi ja Prantsusmaa- Välisministrite Nõukogu liikmete esindajad."[99]

Ühinenud rahvaste kodanikele kahjude kompenseerimiseks, mis tekitati nende varandusele endistes vaenlasmaades,

---

99 Nelja riigi välisministrite nõukogus " Rahva Hääl" nr. 292 (12lo) 14. detsember 1946.a.

võeti vastu otsus: määrata kompensatsioon kindlaks kahele kolmandikule kahjustatud varanduse väärtusest.[loo]

Niimoodi otsustati Välisministrite Nõukogu New-Yorgi istungjärgul kompromissi korras kõik vaidlusalused küsimused ja kooskõlastati lõplikult kõik fašistliku Saksamaa endiste liitlaste rahulepingute projektide artiklid. Nagu kirjutatakse selle kohta, "... võib pidada lahendatuks kõik põhilised Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soomega sõlmitavate rahulepingute küsimused".[lol]

New-Yorgi istungjärgu töö tulemused olid kujukaks tõenduseks sellest, et tõsiste rahvusvaheliste poliitiliste otsuste vastuvõtmist võib teostada suurriikidevahelisel tõelise sõpruse ja vastastikuse arusaamise baasil. Need otsused tõestasid eelpoolmainitud tõde, et diktteerimispoliitika NSV Liidu suhtes , kes kandis oma õlgadel peamist raskust sõjas fašistlike agressoritega, lugupidamatus tema eluliste huvide vastu ja Ameerika Ühendriikide ning tema pooldajate iga katse orjastada väikeseid riike nii majanduslikult kui ka poliitiliselt, on pühendatud nurjumisele.

Nõukogude Liit ja teda toetanud rahvademokraatia - maad paljastasid kogu maailma ees ameerika-inglise imperialistide tõelise poliitika. NSV Liit võitles igas konkreetses küsimuses püsivalt ja visalt tõeliselt demokraatliku rahu printsiibi eest, püsiva rahvusvahelise sõpruse ja rahvaste võrd-

---

loo Välisministrite Nõukogu istung " Rahva Hääl" nr.288 (1206) lo. detsember 1946.a.

lol Välisministrite Nõukogu istung " Rahva Hääl" nr. 288(1206) lo. detsember 1946.a.

õiguslikkuse eest.

NSV Liidu hiiglasuurte jõupingutuste tulemusena tänu stalinlikule välispoliitikale töötati hitlerliku Saksamaa endiste liitlaste kohta välja niisugused rahulepingud, mis olid demokraatlikel aluseil ja kindlustasid nende maade arengu demokraatia ja progressi suunas.

Rahulepingud Itaaliaga, Rumeeniaga, Ungariga , Bulgaariaga ja Soomega omavad rida üldiseid artikleid ja määrusi, kuid samal ajal igaühel neist on oma spetsiifika. Iga viie endise vaenuliku maa rahuleping sisaldab eessõna, territoriaalseid, poliitilisi, sõjalisi, majanduslikke artikleid ja määrusi reparatsioonide kohta. Iga rahulepingu eessõnas räägitakse antud riigi sõjaseisukorras olemisest Ühinenud Rahvustega, tema kapituleerumisest ja Saksamaale sõjakuulutamisest, Räägitakse sellest, et Ühinenud Valitsused toetavad antud maa püüet astuda Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni liikmeks.

Kõigist rahulepinguist pühendab Itaalia rahuleping kõige enam tähelepanu territoriaalseile muutustele. Vastavalt rahulepingule, Itaaliale jäid 1.jaanuaril 1938.a. eksisteerinud piirid, välja arvatud Väike- Saint Bernardi mäekuru, Mont Cenis'i mäekuru ja osa Mont Tabor'i ja Chaberton'i rajoonist, mis läks Prantsusmaale. Jugoslaaviale läks Julia maakonna idaosa, Zara kindlustused, Pelagosa ja rida teisi väiksemaid saari. Kreeka sai Dodenaneesi saared. Peale selle Jugoslaavia maakonna läänеosa koos Triesti linnaga nimetati, Triesti vabaks territooriumiks.[1o2]

[1o2] Мирный договор с Италии М-1947, стр.5-13.

Rumeenia rahulepingu territoriaalsed sätted nägid ette 1. jaanuaril 1941.a. eksisteerinud piiride muutmatuksjätmist, välja arvatud Rumeenia-Ungari piir, mis jäi püsima, nagu ta oli 1. jaanuaril 1938. aastal.

"Rumeenia piirid ,.. jäävad niisugusteks , nagu nad olid 1. jaanuaril 1941. aastal välja arvatud Rumeenia- Ungari piir..."[1o3] " Nõukogude -Rumeenia piir korraldatakse vastavalt Nõukogude-Rumeenia 28. juuni 194o.aasta kokkuleppele ja Nõukogude - Tšehhoslovakkia 29. juuni 1945.aasta kokkuleppele. Viini arbitraaži 3o. augusti 194o.aasta otsus kuulutatakse kehtetuks. Piir Rumeenia ja Ungari vahel, mis eksisteeris 1. jaanuaril 1938. aastal, taastatakse käesolevaga."[1o4] Rumeenia sai endale Põhja- Transilvaania, mis lõigati temalt Ungari kasuks ära niinimetatud 3o augusti 194o.aasta Viini arbitraaži otsuse kohaselt. Selle arbitraaži otsused, mis organiseeriti hitlerliku Saksamaa poolt , kuulutati kehtetuks. Ungari rahulepingu territoriaalsed määrused, välja arvatud Põhja- Transilvaania üleandmine Rumeeniale, nägid ette Doonau parema kalda kolme küla üleandmist Tsehhoslovakkiale Bratislavi sadama laiendamise otstarbel.[1o5] Ungari-Tsehhoslovakkia piiriks jäi põhilisèlt 1. jaanuaril 1938.aastal eksisteerinud piir. Viini arbitraaži otsus 2. novembrist 1938.aastal, mille alusel ühendati Slovakkia lõunaosa ja Tagakarpaatide Ukraina Ungariga , tühistati. Uus piir Ungari ja NSV Liidu

---

1o3 Мирный дого..., с Рум...ния.М 1947. стр. 5.

1o4 Sealsamas

1o5 Мирный договор с Венгрией М 1947.стр. 5-7.

vahel määrati kindlaks piirile, mis eksisteeris Ungari ja Tagakarpaatide Ukraina vahel kuni 2. novembrini 1938.aasta Viini arbitraaži otsusteni.

Soome piirideks jäid 1. jaanuaril 1941. aastal kehtinud piirid mõnede muudatustega. Soome andis NSV Liidule tagasi Petsamo oblasti, mille ta vabatahtlikult andis 14. oktoobril 1920. aasta ja 12. märtsi 1940.aasta rahulepingute kohaselt NSV Liidule.

" Vastavalt 19. septembri 1944.aasta vaherahutingimustele Soome tõendab, et ta tagastab Nõukogude Liidule Petsamo (Petšengo) oblasti, mis Soome vabatahtlikult loovutas Nõukogude riigile 14. oktoobril 1920.aasta ja 12.märtsi 1940.aasta rahulepingute kohaselt. " [106] Soome andis NSV Liidule 50. aastaks rendile Porkkalo-Udd'i rajoonis territooriumi ja veeala.

" Vastavalt vaherahu tingimustele Nõukogude Liit tõestab, et ta loobub oma õigustestHanko poolsaare rentimisele, mis võimaldati talle Nõukogude-Soome 12. märtsi 1940.aasta rahulepingute kohaselt, kuid Soome omalt poolt tõestab, et ta võimaldas Nõukogude Liidule õiguse rentimisele,kasutamisele ja valitsemisele 50 aastaks, Nõukogude Liidu igaaastasel 5. miljoni Soome marga tasumisel, territooriumi ja veealade Nõukogude sõja-mereväe baasi loomiseks, Porkala Udd'i rajoonis... . ...Soome tõestab, et ta kindlustab Nõukogude Liidule raudteede-mere-, maanteede ja õhuteede kasutamise, mis

---

106 Мирный договор с Финляндией м-1947,стр. 5.

on vajalikud inimestele ja koormate transporteerimiseks, mis suunatakse Nõukogude Liidust Porkkala Uddi sõja-mereväe baasi."[107]

Bulgaaria piirid jäid muutmatuks " Bulgaaria piirid ... jäävad niisugusteks nagu nad olid 1. jaanuaril 1941.aastal"[108] Lõuna- Dobrudža, mille Rumeenia loovutas Kraiovi kokkuleppe kohaselt 1940.aasta septembris Bulgaariale, jäi viimasele.

Itaalia, Rumeenia, Ungari, Bulgaaria ja Soome rahulepingute poliitilised määrused kohustavad neid maid võtma tarvitusele vajalikud abinõud, et kindlustada kõigile elanikele, kes alluvad nende jurisdiktsioonile, arvestamata sugu, rassi , keelt ja usku nende põhivabadused ja õigused, kaasa arvatud sõnavabadus, trüki-ja koosolekutevabadus, usuvabadus ja koosolekute avalikkus. Need määrused kohustavad endisi vaenulikke maid , et nad ei lubaks endi territooriumidel Fašistlike organisatsioonide eksisteerimist ja tegutsemist, olgu need organisatsioonid poliitilised või sõjalised.

Itaalia vähendas kõiki õigusi ja õigusaluseid oma territoriaalvaldustele Aafrikas, nimelt Liibuale, Eritreale ja Itaalia Somaalimaale. " Itaalia loobub kõigist õigustest ja õigusaluseist Itaalia territoriaalvaldustele Aafrikas."[109]

Rahulepingus kirjutatakse" et nende valduste lõplik saatus antakse NSV Liidu, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa otsustada. See peab otsustatama 1 aasta jooksul peale Itaalia rahulepingu jõustumist. Kui need neli riiki ei suuda selle perioodi jooksul saavutada kokkulepet

---

[107] Мирный договор с Финляндией .стр. 6-7.

[108] Мирный договор с Болгарией.стр. 5.м 1947.

[109] Мирный договор с Италией стр.28.

nende territooriumide saatuse suhtes, siis see küsimus antakse Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni Peaasamblee otsustada.[110] Itaalia kohustus respekteerima Albaania ja Etioopia iseseisvust ja sõltumatust.

Määrused sõjaroimarite kohta kohustavad võidetud maid tarvitusele võtma kõik abinõud, et sõjaroimarid kinni pidada ja nad kohtu alla anda.

Sõjaväe, sõja-mereväe ja sõja-õhujõudude kohta käivad artiklid määrasid kindlaks endiste Saksamaa satelliitide sõjajõudude suuruse. Itaalia kohustus lammutama kõik kindlustused Prantsusmaa ja Jugoslaavia piirilt, Pantelleria, Sardiinia ja Pelagoosa saartelt. Nagu öeldakse Itaalia rahulepingus " Itaalia pikaaegne kindlustuste ja sõjaliste ehitiste süsteem piki Prantsuse Itaalia piiri ja nende relvastus tuleb hävitada või eemaldada."[111] " Igasugused kauaaegsed Itaalia kindlustused ja sõjalised ehitused piki Itaalia -Jugoslaavia piiri ja nende relvastus hävitatakse või eemaldatakse"[112] " Pantelleria, Pelagoosa saared... ja Pianosa... peavad muutuma demilitariseerituiks"[113] " Sardiinia, kõik kauaaegsed rannakaitse kahurväe alad ja nende relvastus, kuid ka sõjalis-mereline relvastus, mis asub 3o kilomeetrit Prantsuse territoriaalvetest, peab veetama Itaalia mandrile või hävitatama ühe aasta jooksul pärast käesoleva rahulepingu jõustumist"[114]

Itaalia armee üldine arv määrati kindlaks 25o tuhandele

---

110 Мирный договор с Италией. стр.29.

111 Мирный договор с Италией. стр.38.

112 Мирный договор с Италией.стр. 40.

113 Мирный договор с Италией.стр. 43.

114 Мирный договор с Италией.стр.43-44.

sõdurile ja ohvitserile " Itaalia armee ,kaasa arvatud ka rannakaitse, piiratakse... 185 tuhandega r[illegible] i+ rivitu koosseisu 115 Iga- ja staabipersonaaliga ja 65 tuhande karabiinériga". üht neist arvudest võis suurendada või vähendada lo tuhande inimese piirides. Itaalia sõjalis- merelise ja sõjalis-õhujõudude arv määrati kindlaks 25 tuhandele ohvitserile ja reamehele. " Itaalia sõja-mereväe üldine isikulise koosseisu arv, kaasa arvatud ka sõjalis õhujõudude isikuline koosseis, ei 116 või ületada 25 tuhat ohvitseri ja reamees t."

Rumeenia armee suurus , kaasa arvatud ka zeniitkahurvägi, määrati kindlaks 125 tuhendele inimesele. Rumeenia kohustus piirama relvastatud jõude,... maavägE, kaasa arvatud piirikaitse väed, isikulise koosseisu üldise arvuga 12o tuhat inimest; kahurvägE, isikulise koosseisu arvuga 5 tuhat inimest" 117 Rumeenia sõja-õhujõudude isikulise koosseisu suurus määrati kindlaks 8 tuhande inimesele ja sõja -merejõudude arv 5 tuhandele inimesele.

Ungari maavägi kehtestati 65 tuhandelises koosseisus, sõja-mereväe isikuline koosseis 5 tuhandelises arvus. 118

„Bulgaaria armee kaasa arvatud Zeniitkahurvägi, eksisteerib 56 8oo inimese suuruses, tema sõja-õhujõudude isikuline koosseis 52oo inimese suuruses ja sõja.-merejõud 35oo inimese suuruses. 119

---

115 Мирный договор с Италией стр.53.

116 Мирный договор с Италией.стр. 52.

117 Мирный договор с Румынией.стр. 11.

118 Мирный договор с Венгрией.стр. 15.

119 Мирный договор с Болгарией.стр.9.

Soome maavägi ei võinud ületada 34 4oo inimest, tema sõja-mereväe isikuline koosseis 45oo inimest ja sõja-õhujõud 3 tuhandet inimest.[120]

Itaalia sõja-mereväe üldine veeväljasurve määrati kindlaks 675oo tonnile. " Üldine Itaalia sõja-mereväe sõjalaevade standartveeväljasurve, välja arvatud liinilaevad, kaasa arvatud ehitatud laevad peale nende väljalaskmist, ei või ületada 675oo tonni."[121] Peale selle Itaaliale anti õigus omada veel kaht lahinglaeva.

Rahulepingu sõjalised artiklid kohustasid Itaaliat andma NSV Liidule, Ameerika Ühendriikidele, Inglismaale ja Prantsusmaale üle 163 sõjalaeva, nendest 3 liinilaeva, 6 ristlejat, 13 miinilaeva, 8 allveepaati, 133 mootorpaati ja abilaevu. Rumeenia sõja-mereväe (lavashkau) veeväljasurve määrati kindlaks 15 tuhandele tonnile,, Bulgaaria- 725o tonnile ja Soomes lo tuhandele tonnile.

Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria ja Ungari rahulepingute määrustes nendest maadest okupatsioonivägede väljaviimise kohta märgiti, et okupatsioonivaed peab võidetud maadest välja viidama mitte hiljem kui 9o päeva peale rahulepingu jõustumist, kusjuures võidetud maade kogu varandus, mis asus okupatsioonivägede relvastatud jõudude kasutuses, mille eest ei antud kompensatsiooni, nende 9o päeva jooksul, kuulub nendele maadele tagasiandmisele.

Rahulepingute reparatsiooniartiklites vaadeldi võidetud maade osalist kaotuste kompenseerimist, mida nad tekitasid oma agressiooniga võitjaile riikidele. Seejuures võeti

---

120 Мирный договор с Финляндией.стр. 12.

121 Мирный договор с Италией.стр. 51.

arvesse seda, et endised vaenlasmaad, nagu Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria ja Ungari mitte ainult ei lahkunud sõjast, ei katkestanud sidemeid hitlerliku Saksamaaga Teise Maailmasõja lõpp-perioodil, vaid kuulutasid talle ka sõja.

Reparatsioonid NSV Liidu kasuks määrati rahulepingute tingimustes kindlaks : Itaalialt 100 miljardi dollarit, mis pidi välja makstama 7 aasta jooksul Itaalia tehaste ja instrumentaalsisseseadete näol, Itaalia tööstusproduktsiooni ja ka Itaalia aktivate näol, mis asuvad Rumeenias, Bulgaarias ja Ungaris.[122]

NSV Liit pidi saama reparatsioone Rumeenialt 300 miljoni dollari ulatuses 8 aasta jooksul alates 12. septembrist 1944.aastast kaupade arvel.[123] Ungarilt pidi ta saama reparatsioone 200 miljoni dollari ulatuses.[124] Reparatsioon tuli tasuda kaupades 8 aasta jooksul, alates 20. jaanuarist 1945 aastal.

Soomelt 300 miljoni dollari ulatuses samuti 8 aasta jooksul kaupades, alates 19 septembrist 1944.aastal.[125]

Võidetud maad kohustusid kahjusid tasuma mitte ainult NSV Liidule, vaid ka teistele maadele.

Rumeenia kohustus Jugoslaaviale ja Tsehhoslovakkiale maksma reparatsioonidena 100 miljonit dollarit.[126] Itaalia reparatsioonikohustused Jugoslaavia kasuks määrati kindlaks 125

---

122 Мирный договор с Италией.стр. 60.

123 Мирный договор с Румынией.стр. 18.

124 Мирный договор с Венгрией.стр.22.

125 Мирный договор с Финляндией стр.18.

126 Мирный договор с Венгрией.стр.22.

miljonile dollarile. Kreekale 105 miljonit dollarit, Etioopiale 25 miljoni dollarit ja Albaaniale 5 miljonit dollarit.[127] Itaalia reparatsioon tuli tasuda 7 aasta jooksul rahulepingu jõustumise päevast alates, kusjuures kahe esimese aasta jooksul ei tasutud kaupades.

Bulgaaria oli kohustatud tasuma reparatsioone Kreekale 45 miljoni ulatuses ja Jugoslaaviale 30 miljoni dollari ulatuses.[128]

Teiste võitjate maade (kaasa arvatud Ameerika Ühenngiid, Inglismaa ja Prantsusmaa) reparatsioonipretensioonid võidetud maade suhtes pidid rahuldama esiteks, endiste vaenlasmaade aktivate täieliku võõrandamise arvel. Need aktivad pidid kuni rahulepingu jõustumise päevani võitjate maade territooriumil asuma. Teiseks võidetud maade 2/3 kahjude kompensatsiooni arvel mida sõja käigus kandsid võitjate maade kodanikud, kes asusid endiste vaenulike maade territooriumil ja neil oli seal oma kapitalimahutused.

Niisugused olid peamised määrused, mida sisaldasid rahulepingud maadega, kes olid endised Saksamaa liitlased - - Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soome. Nad määrasid kindlaks agressiooni vältimise ja agressorite karistused.

NSV Liidu nimel kirjutas 29. jaanuaril 1947.aastal Moskvas rahulepingule alla V.M. Molotov.

10. veebruaril 1947.aastal kirjutasid Pariisis rahulepingule alla kõigi teiste 20 riigi esindajad, kes võtsid osa Pariisi rahukonverentsist.

Rahulepingud jõustusid 15. septembril 1947.aastal.

127 Мирный договор с Италией.стр. 62.

128 Мирный договор с Болгарией.стр. 16.

NSV LIIT VÕITLUSES RAHULEPINGUTE REVIDEERIMISE DEMOKRAATLIKU SUUNA EEST.

Rahulepingud hitlerliku Saksamaa endiste liitlastega olid rahvusvahelise poliitika kahe erineva suuna ägeda võitluse tulemus. See võitlus toimus nii Välisministrite Nõukogu istungjärkudel kui ka Pariisi rahukonverentsil.

Rahulepingute tingimuste ettevalmistuse ja arutamise käigus NSV Liit - demokraatia, iseseisvuse ja suurte ning väikeste rahvaste sõltumatuse kindel kaitsja-paljastas halastamatult kõik ameerika-inglise bloki riikide imperialistlikud taotlused nõrgendada veelgi sõjast kurnatud riike, allutada nende maade majandus ja poliitika täielikult enesele.

Kogu rahulepingute ettevalmistuse ja arutamise käigus NSV Liit võitles kindlalt ja lakkamatult võitjate riikide vahelise koostöö eest, võitles ameerika-inglise bloki riikide dikteerimispoliitika vastu NSV Liidu suhtes, kes oli peamine ja otsustav jõud sõjas hitlerliku Saksamaa ja tema satelliitide vastu.

Tänu NSV Liidu järjekindlale ja printsipiaalseile seisukohatadele kõik ameerika- inglise bloki maade katsed siduda teda oma soovidega , langesid põrmu.

Nõukogude delegatsioon ja selle juht V.M. Molotov seisid NSV Liidu õiguste eest, kes võitis meie Kodumaa miljonite paremate poegade vere hinnaga. Ta seisis selle eest, et NSV Liit võiks etendada otsutavat osa rahvusvahelistes sündmustes, võitluses rahu ja rahvaste julgeoleku eest.

Kooskõlastatud ja allakirjutatud rahulepingud maadega, kes olid hitlerliku Saksamaa liitlased, olid NSV Liidu stalinliku välispoliitika võidu tulemus, rahupoliitika ja rahvastevahelise sõpruse , väikeste ja suurte rahvaste eluliste huvide ja sõltumatuse austuse poliitika tulemus. Need rahulepingud on Rumeenia, Bulgaaria ja Ungari rahvademokraatlike maade tõhusamaimaks relvaks, samuti Soome ja Itaalia demokraatlike jõudude võitlusrelvaks nende maade edasisel demokratiseerimisel. Need on fašistlike jäänuste lõpliku väljajuurimise relvaks ja kaitsevad ameerika-inglise imperialistide tungi eest nende maade siseasjadesse. Tänu NSV Liidu jõupingutustele ja stalinlikule välispoliitikale rahulepingud hitlerliku Saksamaa endiste liitlastega panid aluse hiisugusele pärastsõjaaegse rahu korraldusele, mis oma alustelt põhjalikult erines nn. niinimetatud Versailles süsteemist, mis kehtestati imperialistlike riikide poolt pärast Esimest Maailmasõda Nõukogude Venemaa osavõtuta ja oli suunatud viimase vastu.See rahulepingute süsteem sisaldas juba algusest peale endas eeldusi uueks maailmasõjaks. Oma iseseisvuse ja sõltumatuse päästmist demokraatlike ja vastuvõetavate rahutingimuste alusel sõõvad võidetud maad NSV Liiduga.

NSV Liit , rahvastevaheliste lepingute ja endale võetud kohustuste hoolikas täitja, rahulepingute jõustumise päevast võitleb kõrvalekaldumatult selle täpse elluviimise eest, endiste vaenulike maade siseolukorra demokratiseerimise eest ja fašismi jäänuste likvideerimise eest. Püüdes kiirendada endiste vaenulike maade majanduslikku tervenemist, NSV Liit

vähendas 1948.aasta juunis 5o% võrra Rumeenia, Ungari ja Soome reparatsioonimakseid, mis olid veel tasumata. Öeldakse, et..., NSV Liidu valitsus otsustas tulla Soomele vastu ja vähendada ülejäänud reparatsioonimaksete summat, alates käesoleva aasta 1. juulist ,5o % võrra."[129] Mõni päev pärast Nõukogude valitsuse otsuse avaldamist Soome reparatsioonimaksete koorma vähendamise kohta pöördusid Ungari ja Rumeenia valitsus Nõukogude Liidu valitsuse poole palvega vähendada reparatsioonimaksete summat. „Nõukogude valitsus, jälgides kõrvalekaldumatult oma rahvusvahelise sõpruse ja koostööpoliitika põhimõtteid leidis võimaluse tulla vastu nii Ungari kui ka Rumeenia valitsuse palvele"[13o]

NSV Liit pingutas jõude selleks, et " Triesti vaba territooriumi" püsiv statuut saaks kiiremini kehtestatud, et rutem ja demokraatlikel alustel otsustataks Itaalia endiste asumaade küsimus.

Et saavutada lõplikult kooskõlastatud otsuseid, NSV Liit tegi rida järeleandmisi Itaalia endiste asumaade kohta ja " Triesti vaba territooriumi " alatise valitsusvõimu loomise küsimuses,[131] NSV Liit nõustus ettepanekuga, mille varem esitasid Ameerika Ühendriigid , et endised Itaalia asumaad antakse Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni hoolduse alla, nõustus Triesti kuberneri kandidaadiga, kelle esitas Inglismaa. Tulles vastu nõ riikide soovidele, NSV Liit nõustus mitte 1o aastase, vaid 5 aastase Liibüa ja Eritrea hooldusega,nõus-

---

129 Nõukogude valitsuse otsus vähendada Soomelt võetavaid reparatsioonimakseid " RahvaHääl" nr.132(1662) 5.juun.1948

13o Rahvusvaheline ringvaade " Rahva Hääl" nr.138(1668) 12. juuni 1948,a.

131 Заикин. стр.ь 37.

tus Konsultatiivnõukogu koosseisu suurendamisega. Konsultatiivnõukogu liikmete arv pidi endise viie liikme asemel ulatuma kümneni.

Kuid need NSV Liidu õilsad sihid põrkusid kokku antidemokraatliku, imperialistliku lagri huvidega. Viimase eesotsas seisis kiskjalik ameerika imperialism.

Kui NSV Liit nõustus Pariisis 13. septembrist kuni 15. septembrini 1948.a. toimunud 4 riigi esindajate nõupidamistel Ameerika Ühendriikide ettepanekuga Itaalia kolooniate hoolduse kohta ja Inglismaa poolt esitatud Triesti kubermeriga, siis viimased loobusid oma ettepanekuist. NSV Liidu delegatsioon taotles nimelt seda, et Itaalia endised asumaad antakse Itaalia hoolduse alla. Oma ettepanekut põhjendas Nõukogude delegatsioon sellega, et praegune Itaalia pole enam fašistlik Itaalia, vaid on demokraatlik. See kindlustab asumaade rahvaste poliitilise, majandusliku ja sotsiaalse progressi. Asumaadel luuakse siis demokraatlik administratsioon kohaliku elanikkonna esindajaist. See tagaks nende maade arenemise, mille eesmärgiks on nende täieliku sõltumatuse saavutamine.

Ameerika Ühendriigid, Inglismaa ja Prantsusmaa läksid separaatse sobingu teele, et sel kombel jaotada endised Itaalia asumaad endi vahel.[132]

Inglismaa taotles endale Kürenaikat. Kuid Inglismaa soovidele vastutulek poleks vastanud üldise rahu ja julgeoleku huvidele, sest Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa

---

132 Nelja riigi esindajate nõupidamisel endiste Itaalia asumaade küsimuses " Rahva Hääl" nr.220 (1750) 16. september 1948.a.

leppisid juba pärast sõja lõppu kokku Liibüa territooriumile loodud Ameerika Ühendriikide sõjaväe-ja lennuväebaaside taastamise ja laiendamise küsimustes.

Prantsuse delegaat tegi ettepaneku anda ainult Somaalimaa Itaalia hoolduse alla. See ettepanek taotles Itaalia endiste asumaade saatuse otsustamist eraldi.

Nõukogude delegatsioon , soovides kiiremini saavutada kooskõlastatud otsuseid, tegi uue ettepaneku.[133]

Liibüale pidi antama sõltumatus vähemalt 10 aasta jooksul . Ülemkõrgim pidi selle projekti kohaselt kuuluma administraatorile, kelle nimetab Ühinenud Rahvuste Hooldusnõukogu. Administraator on vastutav viimase ees. Tema juures on Konsultatiivkomitee seitsmest inimesest, mis koosneb Inglismaa, NSV Liidu, Prantsusmaa, Itaalia ja Ameerika Ühendriikide esindajaist ning Liibüa euroopa ja araabia elanikkonna esindajaist, kelle valivad viis ülalmainitud esindajat.

Eritrea suhtes võetakse tarvitusele samasugused abinõud nagu Liibüa suhtes, kusjuures kindlustatakse demokraatliku administratsiooni loomine kohaliku elanikkonna esindajaist. Kuid Konsultatiivkomiteesse peab kuuluma kaks Eritrea elanikku, kelle nimetavad viis valitsust. Eritrea kasuks tehakse territoriaalne loovutus, mis annab talle pääsu merele Assabi sadama kaudu.

Itaalia Somaalimaa suhtes kehtestatakse hoolduse

---

133 Nelja riigi esindajate nõupidamisel endiste Itaalia asumaade küsimuses " Rahva Hääl" nr. 221 (1781) 17. september 1948.a.

alal samasugune kord , kusjuures on kindlustatud demokraatliku administratsiooni loomine kohaliku elanikkonna esindajaist, kuid pole kindlaks määratud tähtaega, millal talle antakse sõltumatus. Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa ei tunnustanud vastavalt Itaalia rahulepingule 1948. aasta septembris kokku kutsutud Välisministrite Nõupidamise otsust: lõplikult otsustada Itaalia asumaade saatus. Kasutades " hääletusmasinat " nad saavutasid , hoolimata NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastuseisust, et see küsimus lükati edasi Ühinenud Rahvaste Peaassamblee kolmandale istungjärgule. Seal lootsid nad Itaalia asumaad endale kindlustada. Kuid NSV Liit ka seekord segas ameerika-inglise imperialiste haaramast endiseid Itaalia asumaid.

Häbistava läbikukkumise osaliseks said ka Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa püüded segada Rumeenia, Ungari, ja Bulgaaria rahvademokraatiamaade siseasjadesse.

Peaassamblee poliitilises komitees teatasid Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa esindajad, et Liibüa võib iseseisvaks tunnistada alles 3-5 aasta pärast, sest tema omavalitsus polevat"võimeline" iseseisvalt valitsema.[134] Aafrika rahvastel olla vaja poliitilist eeskuju. Seega püüti end maadehaaramises õigustada.

Samal ajal vallutas Inglismaa " iseseisva" Kürenaika, Ameerika Ühendriigid seadsid Itaalia asumaadesse sisse sõjabaase. Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni kulisside taga käis äge kauplemine Itaalia asumaade pärast. Ameerika Ühendriigid

---

134 О судьбе Итальянских колоний "Новое Время." 1949. нр. 42. стр. 30.

kaldusid toetama Itaalia nõuet, et Somaalimaa ja Eritrea antaks üle Itaalia administratsiooni alla. Seejuures nihutasid nad päevavalgele ka omad soovid: Ameerika Ühendriigid nõudsid nendest kahest asumaast mõned territooriumid endale.

Näeme, et Ameerika Ühendriigid, Inglismaa ja Prantsusmaa kartsid oma vägesid Põhja- Aafrikast välja viia, sest see oleks nõrgendanud nende positsioone Vahemere läänеosas. Ameerika-inglise bloki esindajad ei hoolinud kohalikust elanikkonnast, vaid kehtestasid koloniaalrežiimi, teostasid ebaseaduslikke maadehaaramisi, muutes vallutatud maad oma sõjalisteks platsdarmideks.

See imperialistide poliitika leidis ägedat vastupanu NSV Liidu poolt, kes nõudis, et Liibüale tagastataks tema iseseisvus ja välismaised väed viiakse välja kolme kuu jooksul.[135] Eritreale ja Itaalia Somaalimaale nõudis NSV Liit iseseisvuse kehtestamist viie aasta jooksul. Niisugune olukorra lahendus vastab Itaalia endiste asumaade rahvaste huvidele kui ka neile pritsiipidele, mida koostas Ühinenud Rahvuste Organisatsioon. Ainult see ettepanek, mis esitati NSV Liidu poolt , oleks avanud selle maa elanikkonnale tee vabadusele ja sõltumatule arengule.

1950.aasta 21. novembril õnnestus ameerika-inglise blokil Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni Peaassamblee 5. istungjärgul läbi viia otsus endiste Itaalia asumaade küsimuse ümberkorraldamise kohta.[136]

---

135 О судьбе Итальянской колонии ,стр. 31.

136 Дубовитцкий . "Передел бывших Итальянских колоний под законом опеки .Новое Время.1950.стр. 10.

Eelmistel Peaassamblee istungeil ameerika-inglise bloki plaanide luua Itaalia asumaade imperialistlik valitsus, nurjusid. Inglismaa, Prantsusmaa ja Itaalia, kellede seljataga seisid Ameerika Ühendriigid , pidid omavahel jaotama Itaalia asumaad. See ettepanek ei saanud Peaassambleel vajalikul hulgal hääli ja imperialistlikud riigid läksid nüüd separaatsele teele.

1. juunil 1949.aastal inglise valitsus esines ettepanekuga nimetada Kürenaika " sõltumatuks" , eesotsas inglise valitsejaga.[137]

Prantsuse valitsus, kes kartis kõik jätta inglise partnerile, tahtes säilitada prantsuse sõjavägede poolt okupeeritud Fessani osa Liibüas, tegi ettepaneku viia siin läbi " vabatahtlik" referendum, milline, nagu võis oodata, andis prantsuse kolonisaatoreile oodatud resultaadid.

Liibüa " sõltumatuse " küsimus jäeti lahtiseks. 1. jaanuarini 1952.aastal.[138] Selleks ajaks Ülemkomissar, kes määratakse Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni peaassamblee poolt ja Konsultatiivnõukogu, kelle juures töötavad Ameerika Ühendriikide , Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia, Pakistani , ka Liibüa kolme osa (Tripolitaania, Kürenaika ja Fessani) esindajad, samuti Liibüa rahva enamuse esindajad, peavad ette valmistama Liibüa konstitutsiooni.

Eritrea küsimuse arutamine lükati edasi, kuna imperia-

---

137 Дубовитский. стр. 10.

138 Sealsamas

listlike riikide esindajad polnud jõudnud selles suhtes kokku rääkida.[139]

Loodi komisjon, kes pidi jälgima sündmusi Eritreas ja koostama vastava ettekande järgmisel Peaassamblee istungjärgul. Ettepaneku otstarbetus, mis oli püstitatud Eritrea küsimuse arutamise edasilükkamiseks, paistis eriti silma kui arvestada seda, et 1947-1948 aastail Ameerika Ühendriikide NSV Liidu, Inglismaa ja Prantsusmaa esindajad teostasid kontrolli kõigis Itaalia endistes asumaades.

Peaassambleel häälteenamusega vastuvõetud otsused ei garanteerinud rahva enamiku soovide täitumist. Need dikteerisid vaid koloniaalriikide poliitilisi-,majanduslikke ja eelkõige sõjalis-strateegilisi taotlusi,. Nad andsid imperialistlikele kiskjaile, esmajärjekorras Ameerika Ühendriikidele ja Inglismaale võimaluse teostada edasist ekspansiooni Aafrikas, kindlustas neile olemasolevate ja uute sõjalis-strateegiliste baaside kindlustamist ja võimaldas pikendada elemasolevat okupatsiooni Itaalia asumaades.

NSV Liidu delegatsioon, nagu alati,nii ka nüüd võitles järjekindlalt rõhutud rahvaste huvide eest. Ta esitas Peaassableel hoopis teistsuguse , demokraatlikel alustel seisva küsimuste lahendamise projekti, mis vastas Itaalia rahulepingu nõudeile. Ta nõudis Liibüa sõltumatuse viivitamatut väljakuulutamist.[14o] Selle ettepaneku kohaselt pidid välismaised sõjaväed välja viidama ja sõjalised baasid likvideeritama 3 kuu jooksul. NSV Liidu valitsus nõudis Eritreale ja Itaalia

---

[139] Дубовицкий.стр. 10.

[14o] Sealsamas

Somaalimaale iseseisvuse kehtestamist viie aasta jooksul. Seda ettepanekut toetasid rahvademokraatia maad ja rõhutud rahvad Aafrikas.

Ameerika Ühendriikide strateegid hindasid Põhja- - Aafrika tähtsust ülikõrgelt. Rajoon Casablancost Kaironi on kindlustatud ja sellele vaadatakse kui platsdarmile sõja korral rahvademokraatiamaade ja NSV Liidu vastu. Niisugune sõjaline ettevalmistus ei teeni mingil määral rahu ja julgeoleku huve.

Peaassambleel NSV Liidu delegatsioon, kaitstes koloniaalsete rahvaste huvisid, astus välja imperialistlike kolooniate ümberjaotamiste organiseerijate vastu. Ta paljastas nende röövvallutuslikud plaanid ja andis uued printsiibid võitluseks demokraatia ja julgeoleku eest. NSV Liidu delegatsiooni ettepanekud, mis taotlesid Itaalia endiste asumaade küsimuse õiget lahendamist, on hinnatavad aafrika rõhutud rahvaste ja kogu koloniaalse maailma poolt.

Vastupidi rahulepingu nõudeile, mis keelas Itaalial tegutseda rahulepingu allakirjutanud maade vastu, Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa tõmbasid Itaalia agressiivse Põhja- - Atlandi blokki. See blokk on suunatud NSV Liidu , rahvademokraatiamaade ja kogu maailma progressiivse jõudude vastu. Relvastades Itaaliat piiramatult, nõuavad imperialistlikud ringkonnad Itaalia rahulepingu ratifitseerimist.

Rahuleping Itaaliaga sai tema allakirjutamise esimestest päevadest peale tugevate kallaletungide ohvriks.[141]

---

141 Кто и почему помогается ревизии мирного договора с Италией Новое время 1951.нр.36.стр. 4.

Suuremat aktiivsust etendasid revisjonistid seldel ajal, kui Itaalia tõmmati ameerika imperialistide poolt agressiivsesse Atlandi pakti. Minnes mööda rahulepingu otsustest, mis oli alla kirjutatud 21 riigi poolt, Itaalia , muutudes sõjalise liidu sõlmimisega, imperialistlike riikide partneriks, hakkas pingutama jõude, et vabaneda neist kitsendustest, mis olid ette nähtud rahulepingus.

1951.aasta juuli keskel pöördus Itaalia valitsus Ameerika Ühendriikide , Inglismaa ja Prantsusmaa poole palvega rahuleping uuesti üle vaadata.[142] Itaalia reaktsioonirevisjonistlikke taotlusi tervitati algusest peale ameerika ja inglise imperialistide poolt rõõmuga. Imperialismi leeri ajakirjandus ei piiranud artiklite publitseerimist, kus väideti, et rahulepingute ratifitseerimine olevat vaid aja küsimus, mil Atlandi bloki riigid suudavad välja töötada vajalikud protseduurireeglid niisuguseks ratifitseerimiseks.

Kuid see viimane küsimus tekitab imperialistlikele poliitikutele suurt muret.[143] Rahulepingu 46 artikkel näeb ette vaid kaks võimalust täielikuks või osaliseks sõjaliste sätete ratifitseerimiseks. Esiteks kui kõik rahulepingule allakirjutanud riigid on ratifitseerimisega nõus, ja teiseks Julgeoleku Nõukogu nõusolekul, kui Itaalia on vastu võetud Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni liikmeks. On teada, et kumbki neist nõudeist käesoleval ajal ei kehti. Mitte kaugeltki kõik 21 riigist, kes kirjutasid alla rahulepingule

---

142 **Кто и почему помогается ревизии мирного договора с Италией стр.4.**

143 Sealsamas

Itaaliaga, ei taotle selle revideerimist.

Nagu näha , ookeanitagused poliitikud ei kujuta endale ette rahulikku reguleerimist teisiti, kui separaatse kokkuleppe põhjal ja rahvusvaheliste normide purustamise teel.

On iseloomulik, et Itaalia revisjonistide kogu poliitika keerles ja keerleb küsimuse ümber, mis puudutab relvastuse piiramise kaotamist.[144] Oma erilist huvi selle rahulepingu osa revideerimise kohta itaalia poliitikud püüavad siduda " sõjalise hädaohuga", mis lasuvat Itaalia kohal. Kuid niisugune seletus on naeruväärne, kui vaadelda Euroopa tõelist olukorda. On teada, et demokraatlikud maad eesotsas NSV Liiduga pole kunagi ähvardanud ega ähvarda Itaaliat . Kuid de-Gasperi valitsus sõlmis südamliku kokkuleppe Prantsusmaaga, ta on sõbralik Hispaaniaga ja Lääne-Saksamaa valitsusega. Itaalias räägitakse isegi Rooma- Bonni"telje" loomisest. Täiesti õigus, kuni viimase ajani eksisteerisid lahkhelid Itaalia ja Jugoslaavia vahel. Nüüd on aga de-Gasperi valmis vennastuma Titoga. Asi, nagu näha, ei seisa mitte sugugi " kaitses" , vaid selles, et rahuleping lõi kõik eeldused sõltumatuks, demokraatliku Itaalia olemasoluks. Rahuleping piirab Itaalia relvastatud jõudude arvu, kuid see ei vasta ta s sisemiste ülesannete iseloomule.

Itaalia rahulepingu sõjaliste artiklite revideerimist soovivad ameerika imperialistid, kes loodavad Euroopa kontinendilt saada uut kahurliha. Ameerika-Ühendriigid ei taha, et keegi segaks teda Itaalia relvastamise küsimustes.

Peale Itaalia astumist Atlandi blokki okupeeriti rida tema sadamaid ameerika sõjajõudude poolt, kelledel tegelikult

144 Кто и почему домогается ревизии мирного договора с Италией стр.5.

oli kohustus sealt lahkuda peale rahulepingu jõustumist.

Nagu öeldakse Nõukogude valitsuse noodis Ameerika Ühendriikidele , Inglismaale ja Prantsusmaale, imperialistlikud riigid taotlevad Itaalia rahulepingu revideerimist sellepärast, et see olevat vajalik vabade rahvuste vahelise koostöö arengu huvides. See selgitusviis ei varja rahulepingu ratifitseerimise tegelikke eesmärke. Faktid näitavad, et... „asi ei ole lihtsalt Itaalia koostöö arengus teiste maadega, vaid Itaalia kasutamises agressiivse Atlandi-Bloki huvides..."[145] Ratifitseerijad taotlevad Itaalia rahulepingus eksisteerivate sõjaliste kitsenduste kaotamist.

Nõukogude valitsus teatas, et Itaalia võttis agressiivsesse Põhja-Atlandi pakti astumisega endale kogu vastutuse, mida ta peab andma oma rahva ees. Itaalia valitsus teostab laialdast sõjalist ettevalmistust, mis on tal rahulepingu tingimustega keelatud. Itaalia on üks peamisi Põhja-Atlandi bloki elavjõu ressursside allikas.

Ameerika Ühendriikide , Inglismaa ja Prantsuse valitsused püüavad kasutada Itaalia rahulepingu revideerimist selleks, et kohandada Itaalia territoorium,tema inim-ja materiaalsed ressursid Põhja-Atlandi pakti agressiivseteks eesmärkideks, mis vastaks Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa kogu agressiivsele poliitikale.

Sellel poliitikal pole midagi ühist rahu säilitamise huvidega Euroopas, samuti pole sellel midagi ühist Itaalia rahva huvidega. Niisugune poliitika võib viia Itaalia ja

---

145 Ноты Советского провительства в ответ на совместную декларацию и правительств США, Великобритании и Франции по вопросу о пересмотре Мирного договора с Италией. Новое время нр. 42. 1951.

ta rahva veel viletsamasse olukorda kui Mussolini ja Hitleri poliitika.

Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa valitsused nõuavad Itaalia vastuvõtmist Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni. Nõukogude Liit ütles, et tal pole kunagi olnud midagi Itaalia Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni liikmeks võtmise vastu. See peab ainult toimuma kõikide teiste riikidega, kel selleks on seaduslik õigus, võrdseil aluseil. Et Itaalia pole vastu võetud veel Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni liikmeks, on Ameerika Ühendriikide , Inglismaa ja Prantsusmaa süü, kes taotlevad Itaaliat vastu võtta teistel alustel kui teisi riike.

Nõukogude valitsus, juhitud soovist näha Itaaliat võrdõigusliku riigina, ütleb, et tal pole midagi Itaalia rahulepingu ratifitseerimise vastu, kitsenduste läbivaatamise vastu, mis kehtestati rahulepinguga ja Itaalia vastuvõtmise vastu Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni liikmeks. Kuid seda peab teostatama analoogselt Bulgaaria, Ungari, Soome ja Rumeenia rahulepingute revideerimisega ja nimetatud riikide Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni liikmeks vastuvõtmisega, sest need riigid olid sõja ajal samas olukorras kui Itaalia.

Nõukogude valitsus , juhituna rahu säilitamise ja kindlustamise huvidest, rõhutab, et ta on nõus Itaalia rahulepingu revideerimisega ja vastavate kitsenduste kaotamisega, vaid sellel juhul, kui Itaalia lahkub agressiivsest Põhja--Atlandi blokist ja ei luba oma territooriumil luua võõraste riikide poolt sõjabaase.

K O K K U V Õ T E

Rahulepingute sõlmimise küsimus fašistliku Saksamaaga endiste liitlastega - Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria Ungari ja Soomega- kerkis esile vähenditult peale Teise Maailmasõja lõppu. Kolme suurriigi esindajad otsustasid Berliini konverentsil üksmeelselt , et rahulepingute projektide väljatöötamise vastutusrikas ülesanne antakse Välisministrite Nõukogule. Alates 1945.aasta sügisest toimus Välisministrite Nõukogus rida istungjärke. Siin ilmnesid kahe süsteemi- sotsialistliku ja kapitalistliku- põhjalikult vastuolulised vaated tulevase rahu kehtestamise küsimustes. Nõukogude riik taotles juba oma eksisteerimise esimestest päevadest peale õiglaste rahulepingute sõlmimist ilma annektsioonideta ja kontributsioonideta. Seda joont jätkas NSV Liit ka fašistliku Saksamaa endiste liitlaste rahulepingute ettevalmistamisel. Hoopis vastupidisel seisukohal olid imperialistlikud riigid. Juhituna oma maadehaaramispoliitikast taotlesid nad ka nüüd võidetud maade suhtes dikteerimispoliitikat, nende majandusliku ja poliitilise allutamise poliitikat. Nad nägid võidetud maades endi uusi asumaid, toorainete allikat ja minemiturge oma kaupadele. Selle imperialistide röövpoliitika vastu astus kindlalt ja veendunult välja NSV Liit-kõigi rahvaste ja rahvuste sõltumatuse ja iseseisvuse järjekindel kaitsja.

Eriti teravaks muutusid vastuolud Pariisi rahukonverentsil, kus pidi lõplikult otsustatama fašistliku Saksamaa endiste liitlaste saatus. Oma pettemanöövrite kasutamise teel

Imperialistid
nad taganesid reast juba varem kooskõlastatud otsustest ja püüdsid NSV Liidule ja rahvademokraatiamaadele peale suruda oma uusi ettepanekuid. Moodustades Pariisi rahukonverentsil oma riikide rühmituse, Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa ajasid nurja rida NSV Liidu asjalikke ettepanekuid. Seetõttu jäigi Pariisi rahukonverentsil osa rahulepingutesse puutuvaid küsimusi kooskõlastamata. Lõplikuks rahulepingute kooskõlastamiseks kutsuti kokku Välisministrite Nõukogu istungjärk New-Yorgis. Ka selle istungjärgu algul olid vastuolud väga teravad. Kuid kartes maailma ees paljastada oma tõelist palet ja püüdes end näidata võidetud riikide huvide eest seisjana , imperialistlikud riigid olid sunnitud tegema järeleandmisi . Nii jõutigi New-Yorgi istungjärgul rahulepingute kooskõlastamata jäänud küsimustes kokkuleppele.

Kogu fašistliku Saksamaa endiste liitlaste rahulepingute arutamise käigus NSV Liit paljastas halastamatult ja järjekindlalt kõik ameerika- inglise bloki maade imperialistlikud taotlused nõrgestada sõja läbi kannatanud riike, purustades nende katsed allutada need maad majanduslikus ja poliitilises mõttes.

Rahulepingute arutamise jooksul NSV Liit võitles suurriikide- võitjate üksmeele ja sõpruse eest, võitles ameerika- inglise diktaatorliku poliitika vastu. NSV Liidu välispoliitika kroonis seejuures täielik edu, sest suurem osa Fašistliku Saksamaa endiste liitalste sisult demokraatlike rahulepingu sätetest viis läbi Nõukogude Liit.

Kuigi Ameerika Ühendriigid, Inglismaa ja Prantsusmaa toetasid lõpuks NSV Liidu ettepanekuid, hakkasid nad rahulepinguis ettenähtud korda rikkuma. Nad viskusid Itaalia NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu suunatud agressiivsesse Põhja Atlandi Liitu ja segavad rahvademokraatia maade ja Soome siseasjadesse. Samuti kindlustavad nad endid Põhja- ja Ida Aafrikas endistel Itaalia asumaadel. Säärane imperialistide poliitika on rajatud sellele et end tugevasti kindlustada Vahemere basseinis. Samal eesmärgil kindlustavad ameerika-inglise imperialistid end ka Itallias, Kogu see poliitika toimub uue sõja ettevalmistuse raamides.

Et muuta rahulepingu sõjalisi sätteid mis piiravad Itaalia relvastust, imperialistid võitlevad Itaalia vastuvõtmise eest Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni liikmeks. Samal ajal lähtuvad nad püüdest viia Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni vaid üks grupp riike, mis on ameerika-inglise blokile meelepärane ja sulgeda Ühienud Rahvuste Organisatsiooni uksed rahvademokraatia maade eest, kes teostavad rahuarmastavat ja demokraatlikku poliitikat ning kellel on täielik õigus saada vastuvõetuks Ühinenud Rahvuste Organisatsiooni.

Ka Itaalia, sattunud täiesti imperialistide mõju alla, taotleb oma rahulepingu sissejuhatuse ja sõjaliste sätete revideerimist. Sellel eesmärgi esitas ta NSV Liidule ja kõigile rahulepingule allakirjutanud riikidele 8.dets. 1951.a. noodi.[146]

146 NSV Liidu Välisministeeriumis" Rahva Hääl" nr.23(2756) 27. jaanuar 1951.a.

Viimases lähtuti sellest, et Itaalia rahulepingu ja ta praeguse seisundi vahel valitsevad mittevastavused. Noodis NSV Liidule öeldakse, et Itaalia on demokraatlik riik, "... kuid rahulepingu vaim ei vasta enam praegusele olukorrale".[147]

NSV Liit vastas sellele noodile 25. jaanuaril 1952.aastal oma noodiga. Seal kirjutatakse, et Itaalia valitsus, tõstes üles rahulepingu sissejuhatuse, tema poliitilise ja sõjalise sätete revideerimise küsimuse, viitab sellele, et need sätted ei vastavat Itaalia seisundile võrdõigusliku liikmena demokraatlike ja vabadusarmastavate rahvuste peres.

NSV Liit näitas, et see on vaid rahulepingu revideerimise tõeliste eesmärkide katteks. Itaalia tahab veelgi ~~agressiivsemalt~~ aktiivsemalt osa võtta Põhja-Atlandi blokist ja nendest sõjalistest abinõudest, mida see blokk ette võtab uue Maailmasõja ettevamistuse eesmärgil. Ta tahab saada vabad käed selleks, et kohandada Itaalia territooriumi, tema inim. ja matrjaalsed ressursid Atlandi bloki agressiivsetele eesmärkidele. Itaalia välisminister tegi 14. aprillil 1951.aastal teatavaks, et paljusid rahulepingu tingimusi on juba tegelikult revideeritud ja et" müüd tuleb lõpuks pidulikult teatada , et suhted Itaalia ja tema liitlaste - kolme läänеriigi- vahel reguleeritakse nüüdsest peale ainult Atlandi pakti pritsiipidega.[148]

---

147 NSV Liidu välisministeeriumis " Rahva Hääl" nr. 23(2756) 27. jaanuar 1951.a.

148 Sealsamas.

Nõukogude valitsus juhtis juba m oma 19.nda ja 2o.. septembri nootides tähelepanu sellele, et Itaalia ühinemine Atlandi blokiga on suunatud NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu, on rahulepingu jäme rikkumine.

Nõukogude valitsus pidas vajalikuks teatada ,et " rahulepingu revideerimine tingimustes, kus Itaalia jääb Atlandi blokis osavõtjaks, kus Itaalia territoorium antakse Ameerika sõjaväebaaside organiseerimiseks ning Itaalia relvastatud jõude ja materjaalseid ressurse antakse Ameerika kindralite käsutusse, ei tähenda midagi muud kui Itaalia veel laial dasemat kasutamist Atlandi bloki agressiivsetel eesmärkidel, Itaalia muutmist ameerika agressiooni tugialaks Euroopas".[149] Veel teatas Nõukogude Liit, et" Niisuguse rahulepingu revideerimisel ei ole midagi ühist rahu säilitamise huvidega Euroopas ega Itaalia võrdõiguslikkuse ja sõltumatuse huvidega".[15o]

Nagu juba eelmistes nootides nii ka nüüd deklaleeris Nõukogude Valitsus, et ta pooldab Itaaliaga sõlmitud rahulepingu revideerimist. Kuid revideerimine peab vastama rahu kindlustamise huvidele ja kaasa aitama Itaalia tõeliku võrdõiguslikkuse ja sõltumatuse kindlustamisele. Nõukogude Valitsus, juhindudes rahu säilitamise ja kindlustamise huvidest, samuti ka soovist näha Itaaliat võrdõigusliku riigina , teatas, et ta on valmis nõustuma Itaaliaga sõlmitud rahulepingu revideerimisega ja vastavate kit-

---

149 NSV Liidu välisministeeriumis " Rahva Hääl" nr. 23 (2756) 27. jaanuar 1951.a.

15o Selasamas.

senduste kaotamisega ainult sellel juhul kui Itaalia lahkub agressiivsest Põhja-Atlandi blokist ega luba oma territooriumil välisriikide sõjaväebaase ja relvastatud jõude.

Nagu näeme, valmistuvad agressorid palavikuliselt uueks sõjaks. Kuid, nagu räägib sm. Stalin :" liiga elavad on rahvaste mälestused möödunud sõja koledustest ja liiga suured on jõud, kes seisavad rahu eest, et Churchilli agressiooni õpilased võiksid neid ületada ja suunata neid uue sõja teele." [151]

Vaatamata uue sõjaõhutajate meeleheitlikele jõupingutustele Nõukogude Liit, seistes demokraatliku ja antiimperialistliku laagri eesotsas, usub oma jõududesse ja oma välispoliitika õiglusse. Ta sammub kindlalt rahu eest võitlemise teed.

---

151 Сталин. Ответы на вопросы корреспондента "Правды". Большевик нр.20, 1948.

Kasutatud kirjandus ja allikad ning nende lühendid.

Bu — Artemul

1. Ленин, Сочинения том XIX М - 1948.
2. Stalin, NSVLüdu Suurest Isamaasõjast. Niies väljaanne. Tallinn, 1946. = = Stalin, NSVLüdu Suurest Isamaasõjast.
3. Сталин. Ответы на вопросы корреспондента „Правды". „Большевик" Nр. 20. 1948. = - Сталин. Ответы на вопросы корреспондента „Правды".
4. Вышинский. Вопросы международного права и международной политики. М - 1949. = = Вышинский.
5. Молотов. Вопросы внешней политики. Речи и заявления. (Москва), 1948. = = Молотов.

6. Мирный договор с Болгарией. М - 1947 =
= Мирный договор с Болгарией.
7. Мирный договор с Венгрией. М - 1947 =
= Мирный договор с Венгрией.
8. Мирный договор с Италией. М - 1947 =
= Мирный договор с Италией.
9. Мирный договор с Румынией. М - 1947 =
= Мирный договор с Румынией.
10. Мирный договор с Финляндией. М - 1947 =
= Мирный договор с Финляндией.
11. „Правда" от 20. сентября. 1945. г.
12. „Kaiva Hääl" 1. raan. - 31. dets. 1945. a.
13. „Kaiva Hääl" 1. raan. - 31. dets. 1946. a.
14. „Kaiva Hääl" 1. raan. - 31. dets. 1947. a.
15. „Kaiva Hääl" 1. raan. - 31. dets. 1948. a.
16. „Kaiva Hääl" 1. raan. - 31. dets. 1949. a.
17. „Kaiva Hääl" 1. raan. - 31. dets. 1950. a.
18. „Kaiva Hääl" 1. raan. - 31. dets. 1951. a.
19. О судьбе итальянских колоний. „Новое Время" 1949. №. 42 =
= О судьбе итальянских колоний.
20. Дубовицкий. Передел бывших итальянских колоний под знаком опеки. „Новое Время" 1950. =
= Дубовицкий.

21. Кто и почему помогает ревизии мирного договора с Италией. „Новое Время" 1951. №р. 36. =
= Кто и почему помогает ревизии мирного договора с Италией.

22. Ноты Советского правительства в ответ на совместную декларацию правительств США, Великобритании и Франции по вопросу о пересмотре мирного Договора с Италией., Новое Время' 1951. №р. 42. =
= Ноты Советского правительства в ответ на совместную декларацию правительств США, Великобритании и Франции по вопросу о пересмотре Мирного Договора с Италией.

23. Андроников. Италия 1940 - 1951 годов. М-1951. =
= Андроников.

24. Большая Советская Энциклопедия. Союз Советских Социалистических республик. =
= Б. С. Э.

25. Зайкин. Борьба СССР за демократические мирные договоры со странами, бывшими сообщниками гитлеровской Германии. М - 1949 =
= Зайкин.

26. Иванин. Международные отношения и внешняя политика СССР на заключительном этапе второй мировой войны. М – 1951. =
= Иванин.

27. История Румынии. М – 1950. =
= История Румынии.

28. Кожевников. "Творческая роль СССР в справедливом разрешении территориальных вопросов." Учёные записки. Выпуск III М – 1949. =
= Кожевников.

29. Константинов. Болгария во время и после второй мировой войны (1941 – 1949) М-1949. =
= Константинов.

30. Константинов. Болгария на пути к социализму. М – 1949. =
= Константинов.

31. Коротнев. Венгрия 1940 – 1949 годов. М – 1950. =
= Коротнев.

32. Ленин. Борьба двух направлений в международных отношениях. М – 1947. =
= Ленин.

33. Лесаков. Румыния на пути к социализму. М – 1949. =
= Лесаков.

34. Рысаков. Советско-финляндские отношения. М – 1948 =
= Рысаков.

35. Маров. Что происходит в Финляндии.
М – 1948 =
= Маров.

Sisukord.

Sissejuhatus. - lk. 2.
Fašistliku Saksamaa endiste liitlasmaade lüüasaamine Teises Maailmasõjas. - lk. 4.
NSVLiidu võitlus demokraatliku rahulepingute ettevalmistamise eest hitlerliku Saksamaa endiste liitlastega Välisministrite Nõukogu istungjärkudel. - lk. 18.
Kahe suuna vahelise võitlus rahvusvahelistes küsimustes Pariisi rahukonverentsil. - lk. 37.
Välisministrite Nõukogu New-Yorgi istungjärk. Staatia Rumeenia, Ungari, Bulgaaria ja Soome rahulepingute sõlmimisest. lk 62.
NSVLiit võitluses rahulepingute revideerimise demokraatliku suuna eest. lk 78.
Kokkuvõte. lk. 92.
Kasutatud kirjanduse ja allikad ning nende lühendid. lk. 98.